

XXIV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

63. заседание

Вторникъ, 28 февруарий 1939 г.

Открито въ 15 ч. 30 м.

Председателствуватъ председателятъ Стойчо Мошановъ Секретари: д-ръ Петъръ Яламовъ и Първанъ Марковъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		По дневния редъ:	
Отпуски	1765	Законопроекти:	
Питания	1765	1. За образуване на нови общини (Второ четене)	1767
Отговоръ отъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве на питания:		2. За уреждане собствеността върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници (Второ четене)	1768
1. Относно подпомагане гладуващото население въ Берковска и Фердинандска околии	1765	Говорили: Г. Кръстевъ	1768
2. По доставка на храни на бедстващото население	1765	Е. Поповъ	1773, 1781
3. По подпомагане бедстващото население въ с. Главанъ, Харманлийска околия	1765	М-ръ Н. Недевъ	1774, 1778, 1779, 1782
4. По подпомагане нуждаещото се население отъ Харманлийско и относно даване памучно семе на низки цени	1765	П. Забуновъ	1775
Говорили: Запитвачъ К. Крачановъ	1766	С. Славовъ	1776
„ В. Боневъ	1766	Х. Мирски	1776, 1779
м-ръ Н. Недевъ	1766	Д. Търкалановъ	1777
Законопроектъ	1766	Н. Контевъ	1779
Предложение	1766	А. Станковъ	1780
		Т. Кожухаровъ	1781
		Предложение за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чужди поданици (Приемане)	1783
		Говорилъ: Д. Търкалановъ	1783
		Дневенъ редъ за следващото заседание	1783

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Присѣдствуватъ нуждни брой народни представители. Отварямъ заседанието.

(Отсѣдствуватъ г-да народнитъ представители: Александъръ Симовъ, х. Атанасъ Поповъ, Деню Георгиевъ, Димитъръ Илиевъ, Димитъръ Нейковъ, Дончо Узуновъ, Жико Струнджевъ, Иванъ Сарафовъ, Иванъ Халаджевъ, Минчо Драударевски, Михаилъ Михайловъ, Наню Пеневъ, Никола Вачковъ, Никола Стамболиевъ, Никола Търкалановъ, Панайотъ Станковъ, д-ръ Петъръ Кьосеивановъ, Ради Найденовъ, Серафимъ Георгиевъ, Спасъ Мариновъ, Стефанъ Станевъ, Стефанъ Стателовъ и Христо Гатевъ)

Бюрото има да направи следнитъ съобщения.

Разрешени сѫ отпуски на следнитъ г-да народни представители:

на г-нъ Михаилъ Михайловъ — 1 день, за 2 мартъ;
на г-нъ Никола Вачковъ — 1 день, за 28 т. м.;
на г-нъ Димитъръ Илиевъ — 1 день, за 28 т. м.;
на г-нъ Димитъръ Нейковъ — 1 день, за 28 т. м.;
на г-нъ Наню Недковъ — 3 дни, за 28 г. м. и 1 и 2 мартъ;
на г-нъ Иванъ Сарафовъ — 3 дни, за 28 т. м. и 1 и 2 мартъ;
на г-нъ Стефанъ Стателовъ — 3 дни, за 28 т. м. и 1 и 2 мартъ;
на г-нъ Ради Найденовъ — 3 дни, за 28 т. м. и 1 и 2 мартъ;
на г-нъ Деню Георгиевъ — 3 дни, за 28 т. м. и 1 и 2 мартъ;
на г-нъ Христо Гатевъ — 3 дни, за 28 т. м. и 1 и 2 мартъ;
на г-нъ Таско Стоилковъ — 4 дни, считанъ отъ 21 т. м.

Постѣпили сѫ следнитъ питания:

Отъ фердинандския народенъ представителъ г-нъ Мато Матовъ до г-нъ министра на земедѣлието и държавнитъ имоти, съ което го пита: има ли сведения за размѣра на изсичането на орѣховитъ дървета и какви мѣрки мисли да вземе, за да спаси орѣховата култура отъ изчезване.

Отъ ямболския народенъ представителъ г-нъ Динко Тодоровъ до г-нъ министра на търговията, промишлеността и труда по отпускането отъ Дирекцията на храноизноса храни взаимообразно на населението въ Ямболска околия.

Г-нъ министърътъ на вътрешнитъ работи и народното здраве е готовъ да отговори на питанията: на народния представителъ г-нъ Мато Матовъ по въпроса за отпускане храни за изхранване балканското население въ Берковска и Фердинандска околии; на народния представителъ г-нъ Костадинъ Крачановъ, относно доставката на храни на евтини цени за бедстващото население въ Казанлъшка околия; и на народния представителъ г-нъ Георги Петровъ — по сѣщия въпросъ.

Ще дамъ думата по редъ на тия г-да народни представители, за да прочетатъ питанията си, и следъ това г-нъ министърътъ ще отговори на всички едновременно, понеже предметътъ имъ е единъ и сѣщъ.

Димитъръ Търкалановъ: Кога ще се отговори на моето питане?

Председателъ Стойчо Мошановъ: Утре специално ще се отговаря на питания.

Дойчинъ Цъклевъ: Ами на моето питане кога ще се отговори?

Председателъ Стойчо Мошановъ: Ще Ви се отговори.

Димитъръ Търкалановъ: Днесъ изтича срокътъ по закона за спиране изпълнителнитъ сѣдебни действия и утре сѣдинитъ-изпълнители ще почнатъ своитъ действия по изпълненията. Интересува ме да зная дали г-нъ министърътъ на правосѣдието ще внесе законопроектъ за ново продължаване на срока, който бѣше продълженъ до днесъ.

Председател Стойчо Мошанов: Ще Ви се отговори.

Има думата народният представител г-н Костадин Крачанов да прочете питането си.

Костадин Крачанов: (От трибуната. Чете) „До г-н министра на търговията, промишлеността и труда и до г-н министра на вътрешните работи и народното здраве.

Господине министре! Във селата, във западната част на Казанлъшка околия, всяко второ семейство яде по един път на ден, защото, ако си позволи лукса да яде по два пъти, на следващия ден трябва да гладува. 80% от децата отиват във училището без закуска. Особено подбалканските села и от Сръбногоорието представляват тъжна картина на мизерия, глад и изграждане.

Не смятате ли, г-н министре, че се налага част по скоро да наредите да се изпратят необходимите храни, които да се раздават на евтини цени на това бедстващо население, което ще изплати впоследствие дадената му храна срещу труд или заплащане от припечеленото през настъпващото лято“.

Председател Стойчо Мошанов: Има думата народният представител г-н Мато Матов, да прочете питането си.

Обажда се: Няма го.

Председател Стойчо Мошанов: Има думата народният представител г-н Георги Петров, да прочете питането си.

Обажда се: Няма го.

Вълчо Бонев: И аз имам питане по същия въпрос.

Председател Стойчо Мошанов: Имате думата, г-н Бонев, да прочетете питането си.

Вълчо Бонев: (От трибуната) Нямам на ръка питането си, за да ви го прочета, но мога да го възстановя по памет.

Положението на населението в нашия край относно храните е следното. Взе се решение да се подпомогне населението с храни по три начина: първо, да се дадат храни на крайно бедните срещу труд; второ, да се дадат храни взаимнообразно на тѣзи, които могат да ги върнат; и трето, да се дадат храни на оѣзи, които могат да ги платят, след като получат сѣдства от продажба на тютюните си. След като се взе туй решение, всички кметски намѣстници подкавиха населението да съобщат колко килограми храни ще иска всѣко домакинство. Имаше села, въ които 50—60, даже 100 души сѣ записали, че искат храни. След туй, обаче, се явява чиновник от Храноизноса, който казва на кметския намѣстник, че ще се дадат храни на тѣзи, които сѣ записали, но под гаранцията на кметския намѣстник. Съ това се компрометира цѣлата наредба. Населението е много отчаяно, защото никой кметски намѣстник не може да посме такава гаранция. Затуй, моля, да се вземат мѣрки за подпомагане населението с храни.

Председател Стойчо Мошанов: Има думата г-н министърът на вътрешните работи и народното здраве, да отговори на питанието.

Министър Никола Недев: (Чете) „Г-да народни представители! По въпроса за подпомагането на гладуващото население с храни, аз имамъ случая да ви дамъ доста подробни освѣтления още на 25 ноември 1938 г., въ отговоръ на едно питане пакъ отъ народния представител г-н Мато Матов. Тогава азъ набелязахъ въ общи черти организацията на службата за подпомагане пострадалиятъ отъ обществени бедствия и нейната връзка съ сроднитъ служби, най-вече съ Храноизноса, извършеното дотогава за подпомагане на населението и, най-важното, очертаващитъ се размѣри на необходимата помощна акция съ храни за гладуващото население презъ настѣпващата зима.

Азъ съмъ улесненъ отъ тоя отговоръ и, безъ да повтарямъ казанитъ въ него подробности, ще премина направо къмъ онова, което Министерството е извършило презъ текущата зима до днесъ.

Г-да народни представители! Знаете, че подпомагането на населението, чиято прехрана не е осигурена, се извършва по нѣколко начина. Преди всичко, Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни продава, съгласно отдѣл III, глава I отъ наредба „Б“, храни по намалени цени, определени отъ Министерския съветъ, на населението отъ определени непроизводителни райони, а освенъ това и подпомага съ храни заемообразно.

Продажитъ на храни по намалени цени ползуватъ почти цѣлата Софийска област, околнитъ Берковска, Тетевенска, Троянска, Севлиевска, Габровска, Дръновска, Еленска, Котелска, Поморийска, Мало-Търновска, Ардинска, Златоградска, Ивайловградска, Крумовградска, Кърджалийска, Момчилградска, Смолянска, Девинска, Пещерска, Карловска, Панагюрска, както и голѣми части отъ околнитъ Кулска, Бѣлградчишка, Фердинандска, Врачанска, Търновска, Елховска, Карнобатска, Сливенска, Сръдецка, Свиленградска, Харманлийска, Хасковска, Борисовградска, Чирпанска, Старо-Загорска, Ново-Загорска, Казанлъшка, Пловдивска, Асеновградска и Пазарджишка. Отъ началото на кампанията до днесъ Храноизносътъ е извършилъ продажби по намалени цени на 17.678.669 кгр. пшеница и ржъ за 70.714.676 л. При сръдно намаление на килограмъ отъ около 40 ст., държавата, презъ Храноизноса, е понесла една загуба само отъ тая мѣрка въ полза на гладуващото население надъ 7 милиона лева.

Заемообразното подпомагане съ храни, извършвано отъ Храноизноса въ сътрудничество на Министерството на вътрешните работи и народното здраве, взема обикновено твърде голѣми размѣри. Отъ есента на 1938 г. сѣ раздадени заемообразно: за посѣвъ 957.567 кгр. пшеница за 4.259.139 л.; ржъ — 85.565 кгр. за 315.242 л.; или всичко 1.043.132 кгр. храни за 4.574.381 л.

Исканитъ заемообразно храни за изхранване сѣ въ значително по-голѣми количества; исканитъ произхождатъ най-вече отъ Бургаска, Плѣвенска и Старозагорска области и отчасти отъ Врачанска област. Много отъ списъцитъ сѣ нередовни. Повечето отъ исканията сѣ провърени отъ Храноизноса, чито органи даватъ следнитъ мнения: пшеница, искано 4.918.000 кгр., може да се задоволи въ размѣръ на 2.240.000 кгр.; царевица, искано 3.918.000 кгр., а може да се задоволи въ размѣръ на 1.091.000 кгр.; ечемикъ, искано 2.213.000 кгр., а може да се задоволи въ размѣръ на 642.000 кгр.; ржъ, искано 600.000 кгр., а може да се задоволи съ 162.000 кгр.; или всичко искано 11.649.000 кгр. храни, а може да се задоволи въ размѣръ на 4.135.000 кгр.

Въ тоя моментъ Храноизносътъ е въ невѣзможностъ да задоволи исканията защото не разполага съ нуждния кредитъ за цѣльта. Знае се, че Дирекцията има несѣбрани вземания около 38 милиона лева, поради неизправностъ на дължницитъ, за раздадени заемообразно храни въ минали години. Точно тия ангажирани въ стари задължения сръдства биха развързали ржцетъ на Дирекцията и биха спомогнали, ако бѣха ликвидирани, за развиването на нова-помощна работа въ полза на нуждаещото се земеделско население. Ето защо, редовното посрещане на задълженията по заемообразно раздаденитъ храни трябва да бѣде безусловно постигнато, както за да може да се продължи тая хубава помощна мѣрка, така и по чисто възпитателни съображения, защото ще направимъ лоша услуга на всѣки, когото учимъ да взема, но да не връща дължимото. Въпросътъ за заемообразното подпомагане на населението съ храни презъ тая година, ще бѣде отнесенъ отъ Храноизноса въ Министерския съветъ, за съответно бързо разрешене.

И най-после, идва третиятъ начинъ на подпомагане — подпомагането на гладуващото население съ храни срещу труд, което се извършва отъ Министерството на вътрешните работи и народното здраве отъ кредита за подпомагане пострадалиятъ отъ обществени бедствия. Още въ края на 1938 г. моятъ органи събраха сведения, даже и повторно провърени, за нуждитъ количества за подпомагане по тоя начинъ. Установи се, че сѣ необходими 8.396.000 кгр. храни за нуждитъ на 72 околии въ страната.

Веднага взехъ бързи мѣрки за задоволяване на най-неотложнитъ нужди. По бюджета на 1938 г. се осигуриха 3.000.000 л., които съ III постановление на Министерския съветъ отъ 10 декември 1938 г. се предоставиха на мене, и азъ отпуснахъ 765.000 кгр. пшеница за нуждаещото се население въ 34 околии.

Но новия бюджетъ на държавата позакъснѣ, а гладътъ не чакаше. Ето защо, за да се отговори на тревожнитъ съобщения на органитъ ми, още преди да е влѣзълъ бюджетътъ за 1939 г. въ сила, азъ поискахъ единъ авансъ отъ 2.000.000 л. и Министерскиятъ съветъ ми го разреши въ втората половина на м. януарий. Съ тая сума отпуснахъ нови 330.000 кгр. пшеница въ 20 околии, задоволявайки най-бързитъ и неотложни нужди.

И, най-после, веднага следъ обнародването на бюджета на държавата за 1939 г., азъ поискахъ още същия денъ нови 10.000.000 л., все за тая целъ. Сумата ми бѣ отпусната съ XI постановление на Министерския съветъ отъ 15 февруарий 1939 г. и отъ нея отпуснахъ още 2.340.000 кгр. пшеница за населението въ 68 околии. Въ тоя моментъ,

тия отпуснати количества се разпределят и отправяват за предназначението си.

Г-да народни представители! Като оставим продажбите на храни по намалени цени и заемобразното подпомагане с храни, които, безспорно, сж една много важна част от общитѣ мѣрки за подпомагане на гладуващото население, азъ ще се огранича само върху подпомагането с храни срещу трудъ, защото именно тая задача е оставена изключително върху Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Отъ казаното до тукъ се вижда, че за подпомагане с храни срещу трудъ сж раздадени презъ тая зима — отъ месецъ декемврий насамъ — 3.435.000 кгр. пшеница на стойностъ около 15 милиона лева. Отъ тая сума 12 милиона лева сж взети отъ кредита по текущия бюджетъ (§ 336), който възлиза всичко на 18 милиона лева. Отъ сжщия кредитъ сж разходвани досега за други подпомаганя при общественѣ бедствия — епидемиитѣ въ Кюстендилъ и Орѣхово, буря въ Сливенъ — 415.000 л., така че въ момента по § 336 има остатъкъ само къмъ 5 и половина милиона лева, сж който остатъкъ ще трѣбва да се задоволятъ нуждитѣ отъ подпомагане при общественѣ бедствия презъ цѣлата 1939 г.! Дай Боже да не потрѣбва да прибѣгваме къмъ тоя кредитъ презъ годината, но като се знаятъ всѣкигодиннитѣ загуби отъ наводнения, пороиза, стихийни пожари и пр., може смѣло да се каже още отъ сега, че кредитътъ ще бѣде недостатъченъ.

Освенъ това, казахъ, че подпомагането с храни срещу трудъ презъ тая зима ще трѣбва да възлѣзе надъ 8.000.000 кгр. храни. До сега сж раздадени крѣгло 3 и половина милиона кгр. пшеница, или оставатъ неудовлетворени нужди сж около 4 и половина милиона килограми храни на стойностъ около 20 милиона лева. И, приключвайки моя отговоръ, азъ мисля, че трѣбва да намѣримъ възможностъ и сила да отговоримъ на тая вѣлююща нужда.

Съ онова, което имамъ на разположение, азъ направихъ своевременно възможното. Службата при Министерството е готова за незабавно действие за ново подпомагане на гладуващото население, ако се осигурятъ необходимитѣ допълнителни срѣдства. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и отъ центъра)

Петко Стояновъ: Искайте ги! Женитѣ и децата не могатъ съ трудъ да изкарватъ прехраната си.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-да народни представители! Постѣпило е питане отъ сливения народенъ представителъ г-нъ Иванъ Бояджиевъ до г-нѣ министра на търговията, промишлеността и труда, сж което моли да му се отговори на питането за разглеждане отъ централната помирителна комисия и Министерския съветъ колективнитѣ трудови договори на текстилнитѣ работници.

Ще бѣде изпратено на г-нѣ министра.

Дойно Петковъ: Колко месеци вече минаха, откакъ съмъ отпразилъ питане на г-нѣ министра на вътрешнитѣ работи! Кога ще ми се отговори?

Председателъ Стойчо Мошановъ: Ще помоля г-нѣ министра да отговори на по-голѣмата частъ отъ питанята. Постѣпили сж:

Отъ Министерството, на финанситѣ законопроектъ за опрощаване на глоби, лихви и неиздѣлжения по фискални и други закони.

Отъ сжщото министерство — законодателно предложение за облагане сж намалено мито машиннитѣ инсталации, съорѣжения и други принадлежности, които Ямболската градска община е внесла презъ 1937 и 1938 г. презъ Столичната, Бургаската и Русенската митници за обезвеждане на кланицата и хладилницитѣ ѝ, построени отъ сжщата община.

Законопроектътъ и предложението ще ви бждатъ раздадени и поставени на дневенъ редъ.

Пристѣпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ:

ВТОРО ЧЕТЕНЕ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ОБРАЗУВАНЕ НА НОВИ ОБЩИНИ.

Моля г-нѣ докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Г-да народни представители! Законопроектътъ за образуване нови общини бѣше приетъ отъ Народното събрание на първо четене и изпратенъ въ комисията по Министерството на вътрешнитѣ работи безъ особени директиви, защото г-да народнитѣ представители, които говориха тукъ отъ трибуната по него, много малко спрѣха вниманието си върху постановленията на самия законопроектъ. По-скоро той бѣше взетъ като поводъ да се сложатъ други въпроси, които могатъ да се разрешатъ сж всѣки другъ за-

конопроектъ, но не и съ този за образуване на нови общини. Г-да ораторитѣ по този законопроектъ се спрѣха на известни положения, които смисълъ и значение добре се разбира, като се вземе предвидъ че сж насрочени вече изборитѣ за селски общински съвети.

Въспрѣки липсата на директиви отъ Народното събрание, комисията прегледа законопроекта и счете, че трѣбва да се направятъ нѣкои поправки въ него, които ще сложатъ на вашето внимание за одобрение.

Първата поправка се направи въ самото заглавие на законопроекта, което става така: „Законъ за уреждане на нови общини“. (Чете)

„Чл. 1. Образуването на нова община или промѣна въ състава на сжществуващата община влиза въ сила отъ 1 януарий на годината, която следва издаването на наредбата заповѣдъ на министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, съгласно наредбитѣ закони за градскитѣ и селскитѣ общини. Отъ сжщата дата влиза въ сила и бюджета на новообразуваната община.

Забележка: Образуванитѣ общини, до влизане въ сила на този законъ, се считатъ образувани отъ 1 януарий 1939 г.“

Забележката къмъ този членъ се изхвърля. Комисията счете, че въпросътъ който засѣга тази забележка, е разрешенъ, понеже тѣзи общини, за които се говори въ нея, сж уредени преди да бѣде гласуванъ този законопроектъ. Независимо отъ това, забележката, както е редактирана, като че ли дава обратна сила на закона. По тѣзи причини комисията заличи забележката къмъ чл. 1.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ измѣненото заглавие на законопроекта и чл. 1, безъ забележката къмъ него, която се заличава, както се докладваха, моля да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„Чл. 2. До утвърждаване бюджета на новообразуваната община, нейнитѣ приходи, които не се отнасятъ за годишни данѣци, налози и такси, се събиратъ по разхѣритѣ, предвидени въ бюджета на общината, въ състава на която сж се числили населенитѣ мѣста, образувачи новата община. Презъ сжщото време най-необходимитѣ разходи се извършватъ срещу авансови разписки, които се оформяватъ съ платежни заповѣди следъ утвърждаване на бюджета“.

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ чл. 2 така, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„Чл. 3. Управлението на населенитѣ мѣста, които влизатъ въ състава на новообразуваната община, за времето отъ образуването на общината до встъпването въ длѣжност на новоназначения кметъ, се извършва отъ общината, отъ която се отдѣлятъ селищата.

Тѣхната служба се извършва отъ името и за смѣтка на новообразуваната община“.

Въ края на първата алинея комисията поставя запетайка и прибавя отъ втората алинея само думитѣ: „отъ името и за смѣтка на новообразуваната община“.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ чл. 3, съ докладваното измѣнение, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„Чл. 4. Когато се извърши промѣна въ състава на нѣкоя община или се открие нова, общинскитѣ съветници, избрани отъ населенитѣ мѣста оставащи въ старата община, или включващи се въ новооткритата, запазватъ мандата си.

Ако числото на избранитѣ общински съветници въ една новообразувана община, или въ една община, чийто съставъ е промѣненъ, е по-големъ, или по-малко отъ законно опредѣленото число за тая община, то мандатътъ на всичкитѣ общински съветници пада и се произвеждатъ избори за цѣлъ новъ общински съветъ“.

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ чл. 4 така, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„Чл. 5. До попълване на общинския съветъ по реда на чл. 4 сжщиятъ действува въ съставъ: кметътъ, помощникътъ

му, ако има такива, и избраните общински съветници от населеният мѣста, които съставляват общината.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ чл. 5 така, както се прочете, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ за образуване нови общини е приетъ.
Пристъпваме къмъ следната точка отъ дневния редъ —

ВТОРО ЧЕТЕНЕ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА УРЕЖДАНЕ СОБСТВЕНОСТТА ВЪРХУ ОБЩИНСКИ МѢСТА, ДАДЕНИ ИЛИ ЗАЕТИ ЗА ЖИЛИЩА НА БЕЗДОМНИЦИ.

Има думата докладчикътъ г-нъ Гето Кръстевъ.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Г-да народни представители! Азъ съмъ оторизиранъ да сложа на вниманието ви доклада на комисията по Министерството на вътрешните работи досежно законопроектъ за уреждане собствеността върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници. Този законопроектъ представлява единъ опитъ — и даю бжде последниятъ такъвъ — за разрешаване на така наречения бездомнически въпросъ, единъ въпросъ, който отъ нѣколко години като дамоклевъ мечъ виси надъ много управления въ нашата страна и създава доста много неприятности и безпокойства на управленията, но паралелно съ това е причинилъ и много тревога и много горчивини на единъ голѣмъ брой български граждани.

Бездомническиятъ въпросъ въ различни времена отъ управлението на държавата се е изострявалъ кога повече, кога по-малко, за да може да бжде квалифициранъ отъ мнозина като единъ социаленъ вече въпросъ. Защото той засѣга съдбата на повече отъ 80.000 души, защото той е съ едно огнище тукъ въ София, което често се разпалва по различни мотиви, по различни причини, по различни подбуди отъ което огнище често пъти се излъчватъ искри на недоволства, искри на бунтъ, които даватъ отражение върху управлението въ цялата страна.

Вамъ е известно, г-да народни представители, че много пъти тукъ въ София и въ други голѣми градове избиратъ сѣ правени често пъти подъ знака на разрешението на този въпросъ и това е слагало отпечатъкъ често пъти върху резултата отъ произведените избори, затуй той трѣбва да привлѣче нашето внимание. Ние трѣбва да го считаме като единъ въпросъ, който ако не трѣбва да бжде таксуванъ като единъ социаленъ въпросъ въ широкъя смисълъ на думата, е все единъ въпросъ отъ общъ характеръ, върху който народното представителство би следвало да спре своето внимание.

Азъ нѣма да спирамъ вашето внимание върху обективните причини, които сложиха на разисване този въпросъ, нито ще се впускамъ въ дълбокия анализъ на онѣзи субективни причини, които го комплицираха, за да стане нужна въ днешния моментъ ние да го разрешаваме.

Вие знаете, г-да народни представители, че следъ войната жилищна криза се изостри извънредно много. Конституирамъ само това като единъ фактъ, защото отъ тогава започна изострянето и на тѣй наречения бездомнически въпросъ. Тѣй наречените бездомници, иначе добри български граждани, бѣха съ чувството, че тѣ не сѣ виновни за своята съдба, отъ една страна, и, отъ друга страна — бѣха съ съзнанието на правото да иматъ и тѣ, като български граждани, свой подслонъ. Да спирамъ ли вашето внимание на този психологически мотивъ, съ който живеятъ всѣки български гражданинъ? Да спирамъ ли вашето внимание върху чувството на привързаностъ на българина изобщо къмъ неговото семейно огнище, къмъ неговия домъ? Считаю, че бихъ казалъ работи, известни на всѣкиго и се страхувамъ да не би туй да бжде квалифицирано като опитъ за злоупотреба съ вашето време. Азъ само го поставямъ на вашето внимание като единъ факторъ, който е игралъ роля въ изникването на въпроса за бездомниците.

Съ този мотивъ въ душата си, тия хора сѣ се адресирали къмъ общинитѣ въ царството да имъ отпуснати по едно мѣсто, за да си построятъ жилища. За щастие общинитѣ също сѣ имали съзнанието, че този въпросъ е единъ социаленъ въпросъ и сѣ били твърде отзивчиви къмъ исканията на бездомниците. Тѣ сѣ били твърде ларжъ въ отпускането на мѣста. Нѣщо повече. Дори когато бездомниците, импулсирани отъ този мотивъ, за който говорихъ, сѣ чули малко рамките на закона, рамките на приличиято; когато сѣ влизали въ конфликтъ съ известни правни норми и сѣ си позволявали да заграбятъ мѣста, тогава общинските съвети като че ли сѣ сѣ затваряли малко очитѣ предвидъ необходимостта, да се притѣжи жилищната нужда, предвидъ необходимостта този въпросъ, чувствувайки го, квали-

фицирайки го като социаленъ, да получи едно разрешение. По този начинъ сѣ създадохъ известни правоотношения между общинитѣ и тази категория български граждани.

Тия отношения трѣбваше да бждатъ облъчени въ законна форма. Опити за това сѣ правени не единъ път отъ различни управления и въ различни времена. И ако този въпросъ досега все пакъ е останалъ неразрешенъ и се явява необходимостта отъ днешното му обсъждане, то е затуй, защото въ времена, когато този въпросъ е чакалъ своето разрешение, неговото разрешение се е поставяло подъ знака на настроения, които не могатъ да получатъ една обществена мотивировка. При тия настроения сѣ разрешавали лични и партийни въпроси, но не въпросътъ за бездомниците.

Комисията счете, че начинътъ, по който сѣ разрешени, сѣ приети на първо четене отъ Народното събрание законопроектъ, всички тия спорни въпроси, които въ миналото не бѣха намѣрили своето окончателно разрешение, не открива възможностъ за окончателно приключване на бездомническия въпросъ, за неговото окончателно свзяване отъ сцената. (Глъчка)

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни).

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Поради това на комисията се наложи да направи нѣкои измѣнения, нѣкои отклонения дори отъ онѣзи принципи положения, които бѣха лѣгнали въ този проектъ. И тѣмъ тѣзи отклонения азъ имамъ и дълга, и мандата да ви изложа. (Глъчка)

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Г-да! Моля да изслушате доклада за измѣненията, които сѣ направени отъ комисията въ първоначалния проектъ. Ако не го изслушате, нѣма да знаете какви измѣнения сѣ направени въ стария текстъ.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Преди, обаче, да пристѣпимъ къмъ доклада на проекта на комисията който е различенъ отъ проекта, който вие приехте на първо четене, азъ моля да ми позволите, въ желанието си да допринеса къмъ правилното схващане на въпроса, да направя една малка екскурзия въ историята на бездомническия въпросъ; да направя единъ опитъ да поставя онѣзи екранъ, който е необходимъ, за да можете да проектирате върху него вашитѣ сѣждения и да определите отношението си къмъ законопроектъ, който ви представяме за одобрение.

Г-да народни представители! Историята на бездомническия въпросъ се включва между два закона — законътъ за меритѣ отъ 1910 г., поправенъ въ 1912 г., и законътъ за издаване нотариални актове за собственостъ върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници.

Направенъ е опитъ, той въпросъ да получи едно разрешение съ закона, който току що ви цитирахъ, но той опитъ не бѣ достатъчно сполучливъ, което личи отъ факта, че и ние сега се занимаваме съ този законопроектъ. Тоя законъ обаче, дава нѣкои указания, нѣкои насоки за историята и развитието на бездомническия въпросъ.

Спирайки се на тая история, азъ трѣбва да подчертая предъ г-да народните представители, че се очертаватъ главно две категории мѣста, чиято собственостъ е въ наше задължение да я уредимъ — мѣста дадени на бездомници и мѣста завзети отъ бездомници. Това личи и отъ заглавието на закона отъ 1928 г., това е добре видно и отъ заглавието и съдържанието на законопроектъ, който е сега предметъ на разглеждане.

Азъ ще спра вашето внимание най-напредъ върху историята на дадените на бездомниците мѣста. Азъ вече казахъ, че тази история се включва между два закона, първиятъ отъ които, законътъ за меритѣ, въ своя чл. 23 урежда тоя въпросъ по следния начинъ. Ще ви го процитирамъ, за да можете да го запазите въ вашата паметъ, защото тоя членъ ще има значение за процеса на по-нататъшното следене развитието на този въпросъ и за вземане окончателно решение по него. (Чете) „Частъ отъ селскитѣ и градски мѣри, преди разграничението имъ, могатъ да бждатъ продадени отъ общинските съвети за дворни мѣста и жилища, когато се почувствува нужда отъ разширението на населеният мѣста“. Могатъ да бждатъ продадени за жилищни нужди!

Общинските мѣста, съгласно този законъ, се излагаха на публиченъ тѣргъ. Всички български граждани, които въ собственото си съзнание можеха да се квалифициратъ като нуждаещи се, се явяваха на този тѣргъ на общо осмисляне и ако наддадатъ най-висока цена, ставаха собственици на частъ отъ общинската мѣра.

Тоя начинъ на продажба на общинските мѣста стана единъ лесенъ начинъ за търсене и намиране приходи на общинитѣ. И понеже тия мѣста бѣха единъ надежденъ

приходен източник, а общините винаги имат нужда от средства, стигна се до едно увлечение, което кореспондираше на разграбване на общинските мери. Това наложи интервенцията на Министерството на вътрешните работи, което съвместно с няколко окръжни поиска да издигне една бариера пред тия инстинкти, за да спаси селските и градски мери от разграбване. И то даде указания в смисъл, че въ бъдеще ще се отпускат части от мерит само на нуждаещите се безимотни жители. Въ друго окръжие се конкретизира още по добре — „на нуждаещи се бездомни жители“.

За пръв път, следователно, с тия нареждания се определя категорията „бездомни“ и по този начин вече се оформи положението на тия, които са всъщност общински мѣста и които съставляваха първата категория бездомници с нотариални актове. Азъ казвам „първата категория“, защото ние ще оформяваме няколко категории нотариални актове. Затова азъ моля почитаемото народно представителство да спре своето внимание на тази нумерация, защото всъща една от тия нумерации има и различно основание, и различно съдържание.

Тъй, следователно, се създадоха, въз основа на чл. 23 отъ закона за меритъ, първата категория нотариални актове.

Следъ това дойде законътъ за трудовата поземлена собственост отъ 12 май 1921 г., измѣненъ на 13 септември с. г. и на 4 януарий 1923 г. Този законъ се докоснаше до бездомническия въпросъ главно съ два свои члена — чл. 58 и чл. 13. Азъ ще ви процитирамъ и двата члена, за да се разбере какво отношение има този законъ къмъ бездомническия въпросъ и да се очертае добре физиономията на онѣзи нотариални актове, наречени оранжеви актове, които главно създаваха смущение по бездомническия въпросъ, опитъ за уреждането на който ние считаме, че сме направили съ законопроекта, който е предметъ на разглеждане сега. Чл. 58 казва: „На нуждаещите се отъ дворни мѣста семейства общинската комисия за т. п. с. дава такива отъ общинските мери, вънъ отъ застроената частъ на населеното мѣсто, по ценни, определени отъ комисията и утвърдени отъ Дирекцията за т. п. с.“. Вие виждате, г-да народни представители, че за втори пътъ въ единъ законъ се определя категорията на онѣзи, които иматъ право да получаватъ мѣста. Законътъ употребява израза „на нуждаещите се“. Вие виждате, отъ друга страна, че се създава нова процедура на даване на мѣста — отъ комисията за т. п. с., и нова процедура на оценката, която също се определя отъ тази комисия, а не се определя чрезъ състезание на единъ публиченъ търгъ. Това е вече една еволюция, която ще моля да бъде проследена и по-нататъкъ.

По този начинъ вече, въз основа на чл. 58, се създава втората група нотариални актове, именно така наречените оранжеви актове. Въ този моментъ тѣ сѣ няколко вида. По-нататъкъ азъ ще ги разгледамъ по отдѣлно. Когато ще разглеждаме самия законопроектъ членъ по членъ, ще спра вашето внимание много по-подробно върху всѣки единъ отъ тѣхъ. Сега спирамъ вашето внимание само върху факта, че оранжевите актове сѣ създадени въз основа на чл. 58 отъ закона за т. п. с. Азъ обещахъ да ви процитирамъ и съдържанието на чл. 13 отъ закона за т. п. с., защото той обуславя съществуването на нова група нотариални актове: „На лица, които се оземляватъ и които не притежаватъ стопански дворове, общинската комисия за т. п. с. дава отъ фонда за т. п. с. или отъ общинските мѣста, нужното пространство за стопански дворъ, размѣрътъ на който не може да надмивава 3 декара“. Това сѣ онази категория български граждани, главно отъ селата, които следъ като сѣ оземлени въз основа на закона и сѣ почувствували нужда отъ стопански дворъ, общините имъ раздаватъ такива мѣста. Така се създаде нова категория актове — тѣзи въз основа на чл. 13 отъ закона за т. п. с.

Следъ това идва законътъ за т. з. с. отъ 1 августъ 1924 г., измѣненъ и допълненъ на 18 декември 1926 г., на 20 май 1927 г., на 11 февруарий 1930 г., на 2 май 1931 г., на 1 юлий 1932 г., на 28 юний 1933 г., на 1 юлий 1933 г., на 26 ноември 1934 г. и на 15 ноември 1934 г. Този законъ открива хаоса въ бездомническия въпросъ, защото съ чл. 8 отъ него се унищожиха всички прехвърляния на земи въ неземедѣлскитѣ градове. За неземедѣлски градове бѣха обявени: София, Кюстендилъ, Русе, Търново, Варна, Плевенъ, Габрово, Пловдивъ, Стара-Загора, Сливенъ и Бургасъ. За да остана последователенъ на себе си, ще ви процитирамъ и този членъ, за да се разбере неговото съдържание и да се проследятъ онѣзи последици, които настѣпиха отъ неговитѣ разпореждания. (Чете) „Общинските мери и земи не се засѣгатъ отъ този законъ въ неземедѣлскитѣ градове. Отчужденитѣ по силата на досегашния законъ за т. п. с.

се връщатъ на общините. Последнитѣ обезщетяватъ оземленитѣ за извършени отъ тѣхъ строежи, подобрения и пр.“ Единственото изключение, което се направи отъ тази редакция на чл. 8, бѣше онова за инвалидитѣ и за бѣжанцитѣ, чийто въпросъ ние ще разрешаваме съ другъ законъ. Нѣма защо да навлизамъ въ подробности да обяснявамъ, че и този членъ отъ закона, респ. цѣлиятъ законъ, комплицира извънредно много бездомническия въпросъ. Защото вие ще видите впоследствие, отъ онова измѣнение, което е станало, фаталнитѣ, бихъ ги нарекътъ, последици отъ тѣзи необмислени разпореждания на този членъ. Важното е да се констатира, следователно, че този членъ унищожиха нотариалнитѣ актове, издадени въз основа на закона за трудовата поземлена собственост. Наложи се известна процедура за тѣхното унищожение процедура по чл. 34, алинея първа отъ закона за т. з. с. Последнитѣ бѣха отнемане на имоти, преценка на известни имоти, които бѣха задържани, и всички онѣзи пертурбации, за които впоследствие вие ще има да чуете. Но, поради бързината въ законодателствуването тогава, може би и поради съображения, които нѣматъ една обществена мотивировка, за която азъ казахъ преди малко, а може би и поради съзнанието за голѣмата пакостъ, която се извърши съ този членъ, се пристѣпи къмъ неговото измѣнение. Това измѣнение дойде съ измѣнението на чл. 2, забележка 6, която следъ като приповетаря разпорежданията на чл. 8 отъ закона за т. з. с., прави едно отклонение отъ него въ смисълъ: (Чете) „По изключение, не се повръщатъ на градските общини даденитѣ вече градски мери и земи за сгради и дворища и застроени такива“. Този членъ, разгледанъ заедно съ § 26, чл. 18, води къмъ следното заключение; че законодателътъ съ това измѣнение запази собствеността на земитѣ, чието повръщане бѣше постановено съ чл. 8, при условие, че мѣстата вече сѣ въ владение на тѣхнитѣ притежатели и че сѣ вече застроени. Ето и текстътъ на забележката къмъ § 26, който текстъ ще ви процитирамъ, защото тя играе голѣма роль въ уреждането изобщо на бездомническия въпросъ. Тя гласи: (Чете) „Унищожениитѣ по разпоредбитѣ на чл. чл. 8 и 34 отъ закона за т. з. с. актове за собственостъ, издадени въз основа на чл. чл. 6, 13 и 58 отъ закона за т. з. с., се възстановяватъ и оставатъ въ сила, ако правоимущиятъ по такитѣ актѣ се намира въ владение на имота и при условие, че следъ това не е придобилъ сѣция на друго основание. Възстановяването става само за една парцела съгласно регулационния планъ“. Тази забележка, следователно, която говори, че правоимущиятъ трѣбва да се намира въ владение на имота, съпоставена съ забележка 6 въ чл. 2, където се говори за застроение на парцелата, дава да се дойде до заключение, че парцелата трѣбва да бѣде застроена, за да бѣде издадена отъ общага на разпорежданията на чл. 8 отъ закона за т. з. с. Следователно, възстановява се правото върху онѣзи парцели, които сѣ застроени съ жилища. И сега отпочва една нова процедура вече по възстановяването на унищожениитѣ съ чл. 8 нотариални актове. Каква бѣше тази процедура? Носителитѣ на оранжеви актове подаватъ заявление въ Дирекцията на т. з. с., отдѣлъ комасация, като го придружаватъ съ нужнитѣ документи, отъ които да се види, че тѣ иматъ само една парцела, че тази парцела е застроена, че не я притежаватъ на друго основание, освенъ на това, на което е издаденъ актътъ; молятъ тѣхнитѣ актове да бѣдатъ одобрени, или, както впоследствие се прие да се нарича, да бѣдатъ щемпеловани. Тия актове се събиратъ въ отдѣла комасация при Дирекцията на т. з. с., обаче, не се разглеждатъ своевременно, докато на 15 ноември 1934 г. влѣзе въ сила наредбата-законъ за измѣнение и допълнение на закона за издаване нотариални актове за собственостъ върху общински мѣста, дадени или засти за жилища на бездомници, която наредба-законъ отмени забележката къмъ чл. 18 отъ закона за т. з. с., съ която забележка се възстановяваха оранжевитѣ актове. Известна частъ отъ тѣзи актове, които бѣха сложени за щемпеловане въ отдѣлението за комасация при Дирекцията за т. з. с. бѣха щемпеловани. Обаче, следъ влизането въ сила на тази наредба-законъ, нѣкои отъ тѣзи актове, които бѣха сложени за щемпеловане, не бѣха разгледани, и съображенията на комисията, която и заседавала на 26 ноември 1934 г. — 10 дена следъ като наредбата-законъ е влѣзла въ сила — сѣ, че тѣзи актове не могатъ да бѣдатъ разгледани затуй, защото наредбата-законъ нѣма преходно положение, което да уреди положението на тѣзи нотариални актове следъ като наредбата-законъ е влѣзла въ сила и следъ като тя отменя забележката къмъ § 26. Тази забележка се отменя съ чл. 4-а, който азъ също ще ви процитирамъ. (Чете) „Чл. 4-а, Забележката, прибавена съ § 26 на закона за измѣнение и допълнение на закона за трудовитѣ неземедѣлски стопанства обнародванъ въ „Държавенъ вѣст-

нини", брой 71 от 1 юлий 1933 г., се отменява". И след това във втората алинея се създава оная процедура, която ще трябва да се следва за признаване на онзи нотариални актове, които не са шемпеловани.

По този начин, г-да народни представители, се създава няколко категории оранжеви актове. Първата категория бяха тѝзи, които са вече в сила. Втората категория бяха тѝзи, които бяха шемпеловани вследствие на разпоредбата на § 26. Третата категория бяха тѝзи нотариални актове, които останаха нешемпеловани и чието положение ще уреждаме днес. Създаде се и една друга група бездомници около така наречените оранжеви актове. Това са онзи бездомници, които, след като актовете им не бяха шемпеловани, отиват пред общините и искат тия актове да им бъдат замѝнени с други, обаче там им се представяват други условия. И тогава тѝ бяха принудени да сключат договори за условна собственост или за дългосрочен наем от общините, въ които договори цената вече беше ревизирана, и разбира се въ вреда на носителите на тия актове.

Азъ нѝма да правя рекапитулация на оранжевите актове, защото впоследствие пакъ ще има да се занимаваме с тѝхъ.

Други начини на даване мѝста са, както вече споменахъ, договорите за условна собственост и договорите за дългосрочен наем, или така наречените договори за наследствен наем. Тия начини се признаха отъ закона за правата на икономически жилища и за насърчение на жилищния строеж отъ 24 май 1924 г., измѝнен и допълненъ на 25 май 1925 г. Една отъ най-популярните форми на тоя строеж, както ви е известно, г-да народни представители, беше тази — чрезъ кооперативни сдружения на бездомниците. Този законъ признава същественомѝсти до възникането му въ сила договори за дългосрочен наем и за условна собственост, ако мѝстата са били застроени. Това положение се урежда въ чл. 21 отъ цитирания законъ, където се казва: (Чете) „Общинските мѝста вътре и вънъ, (за разлика отъ оранжевите актове вътре и вънъ) отъ строителните граници на населените мѝста, раздадени подъ дългосрочен наем и условна собственост, които до възникане въ сила на настоящия законъ са застроени, оставатъ непохватни“. Вследствие на тѝзи договори се образуваша една нова, четвърта вече категория бездомнически актове.

И последната категория бездомнически актове, това са онзи за завзетите бездомнически мѝста, които също са обект на уреждане съ настоящия законъ. Тия актове са издадени въз основа на чл. 6 отъ закона за т. п. с., където е казано: (Чете) „Присвоените отъ населението общински мѝри следъ 1903 г. се заплащатъ отъ владетелите имъ по оценка отъ общинския съветъ“. Значи всички онзи мѝста, които са заграбени отъ общински мѝри следъ закона за ограничение разграбването на общинските мѝри въ 1903 г., оставатъ въ собственост на тѝхните заграбителите, при условие, че тѝ ще заплатятъ тѝхната стойност. Това е вече петата категория оранжеви актове.

Това са, г-да народни представители, категориите мѝста и категориите нотариални актове, чието положение ще уреждаме.

Следъ тѝзи кратки бележки върху историята на бездомническия въпросъ, азъ ще мина вече на доклада по същество. Азъ имахъ вече случая да кажа предъ г-да народните представители, че поради оценката, която име дадохме на прития на първо четене законопроектъ, намъ се наложи едно по-чувствително отклонение отъ онзи положение, които бяха легнали въ него. И тия отклонения застъпаха дори и самото заглавие на законопроектъ. Първото съобщение, което имахъ да ви направя, минавайки къмъ разглеждане по същество за самия законопроектъ, приехъ отъ комисията, тога е онази промѝна, която ние направихме въ заглавието на първоначалния законопроектъ. Ние счехоме, че заглавието на законопроектъ — законъ за уреждане собствеността върху бездомническите мѝста — не е сподруливо, защото мѝстата не могатъ да бъдатъ сами по себе си бездомнически. Тѝ придобиватъ това качество отъ момента, отъ който се установи качеството на онзи, които са тѝхия собственници. Следователно, по това съображение и по съображение да поставимъ заглавието на законопроектъ въ съгласие съ единъ отъ централните закони, които урежда тази материя — онзи отъ 1928 г., който е приетъ да се нарича законъ за бездомническите нотариални актове — ние поставихме следното заглавие на законопроектъ: законъ за уреждане собствеността върху общински мѝста, дадени или заети за жилища на бездомници.

Втората съществена промѝна, която комисията внесе и която съставлява едно съществено отклонение отъ първия законопроектъ, това е извървяването на цялата глава четвърта, която се отнася за неуредената собственост по

законъ за заселване на бѝжанците и обезпечаване на помѝнка имъ, отъ което разпоредбите му дадени съ законъ за неговото допълнение отъ 22 май 1935 г. Г-да народни представители! Ние счехоме, че положението на бѝжанците не е съвсемъ аналогично съ това на бездомниците, и понеже тѝхното положение се урежда отъ единъ специаленъ законъ, ние счехоме, че ще бъде по-целесъобразно, вмѝсто да съединяваме двата въпроса — което, върху всичката осторожностъ която бихме се мѝсляли да проявимъ, може би ще ни постави предъ известни колѝзии, които биха отнели доста много отъ стойността на самия законъ и биха наложили може би въ скоро време неговото измѝнение — казвамъ, ние счехоме, че ще бъде по-целесъобразно да изключимъ въпроса за собствеността на бѝжанските мѝста отъ тукъ като изразихме разбирането и изказахме желанието той да бъде решенъ въ специалния законъ, който урежда положението на бѝжанците. Ние постигнахме върху това едно съгласие съ г-нъ министъра на вътрешните работи, който не само че сподѝлѝ нашето разбиране, но дори даде нареждане да се изготви едно измѝнение на закона, чрезъ което ще бъде уредено изчерпателно положението на бѝжанците. Това бѝха съображенията, които ни наложи да извадимъ тая глава отъ законопроектъ.

Ние извадихме изъ законопроектъ също и глава V, която се отнася за неуредената работна земя въ гр. Варна. Извадихме я за туй, защото материята, която се третира тукъ, не е аналогична съ тая, която урежда законопроектъ. Тукъ са давани земи на хора, които не са имали качеството на бездомници, а за насъ най-същественото е това — това е аслия лайгиотива, който минава презъ цялия този законопроектъ — да уредимъ положението на бездомниците. А онзи, който нѝма това качество, неговото положение ще бъде уредено съ другъ законъ, както съ специаленъ законъ се урежда положението на сѝщитѝ лица въ Русе. Така също ние решихме, че положението на тия варненски граждани ще бъде уредено съ специаленъ законъ, че тѝ не могатъ да бъдатъ включени въ единъ законъ за уреждане положението на бездомниците.

Друго съществено измѝнение, което внесохме въ законопроектъ, това е изоставянето на онзи ограничение, което беше легнало въ чл. 21 отъ наредбата-законъ за измѝвяване закона за издаване нотариални актове на бездомниците. Това е онзи членъ въ закона, който раздвиги извънредно много бездомниците и който придаде на бездомническия въпросъ действително много сериозенъ характеръ.

Азъ ще ви съобща самия текстъ на чл. 21, за да можете, г-да народни представители, по-добре да прецените нашето отношение къмъ този членъ, защото той включва въ себе си известни принципи положения, които заслужаватъ, поради своята важностъ, да спратъ вашето внимание.

Въ членъ 21 се казва: (Чете) „Лицата, придобили общински мѝста по законите за трудова поземлена собственост, трудовите земеделски стопанства и по закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински мѝста, дадени или заети за жилища на бездомници, не могатъ, въ продължение на 10 години отъ деня на обнародването на настоящия законъ, да отчуждаватъ и ипотекиратъ тия мѝста, безъ предварително писмено съгласие на съответното общинско управление. Ако мѝстото бъде отчуждено за сума по-голяма отъ заплатената на общината, последната получава отъ продавача половината отъ разликата. Нотариаленъ актъ не се дава, докато нотариусътъ не се удостовери, че помнатата разлика е внесена въ общинската каса“. Следователно, бездомникъ, който е получилъ единъ парцел отъ общината, нѝма правото, въ известенъ периодъ отъ време, да отчуждава своя имотъ. Второ, ако той го отчужди, дълженъ е да внесе въ общината половината отъ така наречената придобита стойностъ.

Когато разгледахме този въпросъ, ние поставихме на обсъждане единъ чисто принципиаленъ въпросъ — въпроса за правото на собственост и неговото ограничение. Г-да народните представители ще видятъ — и лесно е това да се констатира отъ едно бѝгло сравнение на единия и другия текстъ — че тукъ се състезаватъ действително два принципа. Първо, принципътъ, прокаранъ въ първия законопроектъ, който иска да придаде на тия мѝста общественъ характеръ, като мѝста, чрезъ които се разрешава не единъ личенъ въпросъ на X или Y бездомникъ, а чрезъ които се разрешава действително единъ социаленъ въпросъ, както са го чувствували общините. Общините, отстъпвайки тия мѝста на по-нѝзки цени, са считали, че правятъ известно благодеяние, за да могатъ да притѝнятъ жилищната криза и за да могатъ да притѝнятъ тия отношения, които са се създали между бездомниците и общините, по които са съображенията: този имотъ да бъде запазенъ въ патри-

монитума на бездомника, за да може по този начин да се допринесе за разрешаването на бездомническия въпрос. Туй положение, което има известен резон, обаче, се оказва несъвместимо с понятието собственост. Понятието собственост, г-да народни представители, изключва този кондоминиум, който фактически се създаваше с тия ограничения, които бяха легнали въ чл. 21. Онези, които е собственик на едно място, той има правото на изключително разпореждане с него. Правото на собственост на един изключва абсолютно правото на друг. Мъстото е или мое, или твое; то не може да бъде и мое, и твое.

Ето защо, ние счехоме, че каквото и да бъде ограничението върху собствеността на тия места, то ще бъде посегателство върху правото на собственост и бихме изпаднали въ конфликтъ съ доктрината, която не познава подобен кондоминиум, за който казахъ преди малко. Наистина, има случаи, гдето въ обществен интерес правото на собственост на един български гражданин може да претърпи известни ограничения. Въ това сме напълно съгласни. И затуй има закони, които уреждат тая материя. Всъщност може да бъде отчужден въ всяко време за обществена полза. Това е предвидено дори и въ чл. 13 на закона за издаване нотариални актове на бездомниците. Но има разлика, г-да народни представители, между едното и другото отчуждаване. Ако едно място бъде отчуждено за обществена полза, правото на собственика, ако е бездомникъ, се прекратява и преминава върху публично-административното тяло, за сметка на което е извършено отчуждаването. Така разсъждавайки, ние счехоме, че това ограничение тръбва да отпадне и затуй сме внесли тая промяна въ законопроекта, който внася комисията.

Друга промяна, която сме внесли, е онази въ чл. 4 на законопроекта. Датата 31 декемврий 1934 г. сме я заменили съ датата 15 ноемврий 1934 г., като сме добавили, при това, че местото тръбва да бъде застроено до 31 декемврий 1936 г. Азъ спирамъ вашето внимание върху тая промяна, която нагледъ може би да не направи впечатление на мнозина, но която за насъ, които проучвахме закона, включва единъ принципъ и него азъ бихъ желалъ да обясня.

Първо, намъ ни направи впечатление, че тая дата 31 декемврий 1934 г., е произволно поставена. Защото, следйки законодателството по този въпрос, ние не можехме да намеримъ никъде датата 31 декемврий 1934 г., която да е играла някаква роля при разрешаването на този въпрос, която да е поставена въ нѣкой отъ законитѣ, съ които се урежда бездомническиятъ въпросъ. Следователно, ние счехоме, че тая дата е поставена така, за удобство, или по субективната преценка на нѣкого. Но все пакъ, г-да народни представители, тръбва да се постави една дата, тръбва да има единъ предѣлъ, следъ който завземането на местата се забранява. Тръбваше да се постави дата и затуй поставихме 15 ноемврий 1934 г. Ние поставихме тая дата съ огледъ разпореждането на чл. 20 отъ сега действащия законъ за издаване нотариални актове на бездомниците. Защото въ забележка първа на този членъ е казано, че общинскитѣ съвети не могатъ вече, подъ никаква форма и условия, да раздаватъ земя на когото и да било. Обаче, въ забележка втора е допуснато едно отклонение отъ този принципъ въ смисълъ, че онѣзи земи, които сж върнати, или изоставени отъ бездомници, могатъ да бъдатъ раздадени и до по-късна дата. И понеже тая забележка е отменена съ наредбата-законъ отъ 15 ноемврий 1934 г., ние счехоме, че последниятъ срокъ, въ който български граждани сж могли да сключатъ договори съ общинитѣ за завземане на места, е 15 ноемврий 1934 г. И затова именно ние установихме тая дата.

Ние приехме и една друга дата, която не беше възприета отъ първия законъ — датата на застрояването на имотитѣ, които сж завзети отъ бездомници. Ние приехме дата 31 декемврий 1936 г., защото, г-да народни представители, въ чл. 14, алинея първа на сега съществуващия законъ е направено едно измѣнение: думитѣ „въ продължение на 5 години отъ публикуването на закона“ се заменятъ съ думитѣ „най-късно до 31 декемврий 1936 г.“. Този законъ е установилъ, като краенъ срокъ за застрояване на имотитѣ, които сж завзети или сж дадени отъ общинитѣ на бездомници, датата 31 декемврий 1936 г. И понеже друга дата нѣма, а все тръбва да има единъ предѣлъ, до когато да сж застроени тия места, ние се спрехме на тая дата, защото считаме, че законътъ ни задължава да постигнемъ така. Иначе, г-да народни представители, би останалъ откритъ въпросътъ, до коя дата завзетитѣ места могатъ да бъдатъ и тръбва да бъдатъ застроени? Може ли безконечно, следъ като оформимъ правото на единъ бездомникъ за собственост, независимо отъ това на какво юридическо основание е завзелъ местото, да оставимъ на неговата свободна преценка, когато пожелаетъ, да

застрои това място? Не можемъ, защото тия места или се даватъ, или се отстъпватъ отъ общината, когато се заграбватъ, за да се разреши жилищниятъ въпросъ, а жилищниятъ въпросъ, преди всичко, предполага застрояване на жилище. И ако единъ бездомникъ не е благоволилъ въ 10—15 и повече години да застрои местото, ясно е отъ това, че той е нѣмалъ възможностъ и въ утрешния денъ пакъ нѣма да я има, или той преследва съвсемъ друга целъ. Азъ съмъ длъженъ да заявя, че действително има една категория български граждани, които сж били възпрепятствувани да застроятъ местата си. Известна категория офицери сж получили места, когато сж били тукъ, следъ това ги командирова въ другъ гарнизонъ, работата ги ангажира тамъ и нѣматъ възможностъ да застроятъ местата. Такива места има и сега незастроени.

Като засѣгамъ тоя въпросъ, поставямъ го на вниманието на г-да народнитѣ представители — тѣ да опредѣлятъ датата. Дали ще бъде тая, която сме опредѣлили ние, или може да се направи концесия въ това отношение, това зависи отъ народното представителство. Азъ само освѣтявамъ въпроса. Ако тръбва да се правятъ концесии, считамъ, че почитаемото народно представителство е, което може и има правото да ги прави.

Друго измѣнение, което ние сме направили въ първоначалния законопроектъ, е процедурата по снабдяване съ нотариални актове, специално алинея трета на чл. 6. Първоначалниятъ законопроектъ опредѣля начина за снабдяване съ нотариални актове и дава известенъ срокъ на имащия право да се снабди съ такъвъ, да се снабди; ако той въ този срокъ не упражни това свое право, общината сама взема инициатива тѣ да го снабди съ нотариаленъ актъ, като, обаче, го облага съ допълнителна такса отъ 500 л. Ние счехоме, че това разпореждане на алинея трета на чл. 6 не е достатъчно целесъобразно, защото то ще насърчи маса бездомници да не се снабдяватъ съ нотариални актове и отново ще комплицира бездомническия въпросъ, тъй като това ще създаде объркани отношения между общинитѣ и бездомнитѣ.

Ние считаме, г-да народни представители, че онзи бездомникъ, на когото съ такава щедростъ, бихъ казалъ, Народноото събрание признава правото на собственост върху известенъ парцелъ, който той е владѣлъ отъ 10—15 години, на когото се дава срокъ да се снабди съ нотариаленъ актъ, при всички улеснения, освобождавайки го отъ всички такси, бери, гербовъ сборъ и пр., ако въ срокъ отъ две години той не пожелае да се снабди съ нотариаленъ актъ, то значи, че нѣма желанието да си оформи качеството на собственикъ. Ние ще таксуваме такива бездомници съ всичкото основание, като недобросъвестни и нѣма да ги оставимъ да тормозятъ повече общинитѣ.

И затова постановленията за тѣхъ сж, че онзи бездомникъ, който въ дадения му отъ закона срокъ не пожелае да се снабди съ нотариаленъ актъ, губи вече привилежитѣ, които му дава законътъ, престава да бъде собственикъ и му се отнема парцела, по силата на чл. 15 отъ сега действащия законъ. Постановленията сж строги. Ние имаме съзнанието, ние имаме чувството, че сж строги, но г-да народни представители, ние тръбва вече да погледнемъ съ всичката сериозностъ на този въпросъ и да направимъ всички опити да го приключимъ единъ пътъ завинаги. Защото, ако откриемъ малка възможностъ, следъ нѣколко дни или следъ нѣколко месеци ще бъдемъ сезирани отново съ молби и предложения за измѣнение на закона и за уреждане отношенията между бездомниците и общинитѣ.

Уреждаме и така нареченитѣ оранжеви актове. Азъ вече ви говорихъ за тѣхъ. Казахъ, че тѣ сж нѣколко категории. Съ онѣзи оранжеви актове, които сж безспорни, нѣма да се занимавамъ. Но има две групи оранжеви актове, чието положение тръбва да се уреди. Това сж първо оная група оранжеви актове, които, следъ като бѣха възстановени по забележката къмъ параграфъ 26 отъ закона за трудовитѣ земеделски стопанства, не се успѣ, поради влизане въ сила на наредбата-законъ отъ 1934 г., да бъдатъ изпълнени. Ние считаме, че това нещепеловане не дойде отъ зла воля на тия хора. Г-да народни представители, това сж бездомници, това сж носители на актове, които тѣ бѣха сложили на разглеждане въ Дирекцията на трудовитѣ земеделски стопанства, отдѣлъ за комасация, но тамъ не имъ бѣше дадена нужната спешностъ, за да могатъ тѣ да бъдатъ разглеждани преди влизането въ сила на една наредба-законъ, която между другото страда и отъ този дефектъ, че въ нея нѣмаше предвидено едно преходно положение, което да уреди въпроса съ тия нотариални актове, които бѣха сложени на утвърждение, но които не бѣха утвърдени. Ние считаме, че тия български граждани, носители на оранжеви актове, не сж получили единъ парафъ, не поради тѣхната

зла воля, не поради причини лежащи въ тях. И понеже тяхните актове днес сж анулирани, ние считаме, че тѣ трѣбва да бъдат възстановени.

Другата категория оранжеви актове сж на онѣзи бездомници, на които, след като бѣха анулирани актоветѣ, тѣ отидоха да сключат договори съ общинитѣ за условна собственост или за дългосрочен наемъ. При сключването на тия договори тѣ бѣха принудени да приемат едно ревизиране на цената, и тази ревизия дойде въ тяхна вреда. При тази ревизия се получи една огромна разлика между цената по първоначалния, унищожения нотариален актъ и цената по договора, който бѣше сключенъ. Наистина, въз основа на тия договори, тѣ се снабдиха съ нотариални актове, но тѣ бѣха принудени да платят една значителна по-голяма цена отъ онази, която биха платили по-рано. Понеже считаме, че е имало една много могъща причина, която е повлияла да принуди тия бездомници да сключат отново договори, за да могат да оформят положението на своята стрѣха, ние приемаме, че и тяхното положение трѣбва да бъде уредено, като ги изравнимъ по условия къмъ онѣзи оранжеви актове, които сж свършено безспорни.

И затуй именно комисията е прибавила единъ новъ чл. 8 съ две алинеи, върху които ще се спра тогава, когато докладвамъ самия членъ.

И последното съществено и принципно отклонение отъ първоначалния законопроектъ е онова, което е прокарано въ чл. 11 на проекта на комисията. Това е разпореждането досежно изплащането лихвитѣ върху закъснѣли вноски и самитѣ закъснѣли вноски. Първоначалниятъ законопроектъ въ чл. 13 разпореждаше така: „Дължимитѣ суми на общината или на държавата по закъснѣли вноски и лихви за изплащането на мѣстата се капитализиратъ къмъ 1 януарий 1939 г., заедно съ останалата текуща дължима сума. Така получениятъ сборъ се разпредѣля и изплаща отъ дължника на толкова равни години безлихвени вноски, колкото години оставатъ за изплащане на дълга“. Азъ считамъ, че на бездомнитѣ трѣбва да се открие възможността да изплатятъ закъснѣлиятъ си вноски. Отъ проучванията, които направихме се оказа, че болшинството отъ тяхъ не биха могли да сторятъ това, ако тѣ бждатъ задължени съ лихвитѣ върху закъснѣлиятъ вноски, и затова комисията реши да ги освободи отъ тѣзи лихви, а закъснѣлиятъ вноски разпредѣли по начинъ такъвъ, че да могатъ да бждатъ изплатени въ три годишенъ срокъ, паралелно съ редовнитѣ вноски, които иматъ да дължатъ, съгласно времето, което имъ остава.

Това сж, г-да народни представители, по-същественитѣ промѣни, които ние сме внесли въ законопроекта, който вие приехте на първо четене.

Минавамъ къмъ докладване на законопроекта членъ по членъ. (Чете)

„ЗАКОНЪ

за уреждане собствеността върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници.

I. Общи положения

Чл. 1. Този законъ урежда собствеността върху даденитѣ и завзетитѣ жилища, общински и държавни мѣста, въ връзка съ:

а) закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници, включително измѣненията и допълненията му;

б) закона за трудовитѣ земеделски стопанства, относно разпоредбитѣ му за раздаденитѣ по закона за трудовата поземлена собственост мѣста въ неземеделскитѣ градове“.

Ще направя впечатление на г-да народнитѣ представители, че е изхвърленъ единъ отъ пунктотѣ на първоначалния законопроектъ, а именно пунктъ „в“. Той е изхвърленъ съ огледъ на изхвърлянето на цѣлата оная глава, която уреждаше даденитѣ мѣста на бѣжанцитѣ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ заглавието на законопроекта и чл. 1, както се докладваха, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Парашкевъ Забуновъ: Г-нъ председателю! Искамъ думата.

Председателъ Стойчо Мошановъ: При второ четене може да говори само този, който е направилъ конкретно предложение за измѣнението на съответния членъ.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„Чл. 2. Всички разпоредби въ посоченитѣ въ чл. 1 закони, доколкото не се отиѣняватъ или измѣняватъ отъ този законъ, иматъ съответно приложение и за уреждане

собствеността върху мѣстата, призната съ настоящия законъ.“

Всички разпоредби на този законъ иматъ съответно приложение и за уреждане собствеността върху мѣстата, призната съ законитѣ, посочени въ чл. 1.“

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ чл. 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Г-нъ Парашкевъ Забуновъ е искалъ да направи едно предложение за измѣнението на чл. 1, което гласи така: „Чл. 1 се допълва и измѣня така: прибавя се нова точка: „в) закона за запазване, измѣряване и използване селскитѣ и градски мери, съ всичкитѣ му измѣнения и допълнения и пояснения съ окръжжи на Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве и на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти“. Обаче, това предложение дойде следъ като се гласува чл. 1, а трѣбваше да бжде депозирано на председателството предварително.

Парашкевъ Забуновъ: Азъ се бѣхъ записалъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Нѣма нужда отъ записване, ако не е направено предложение.

Парашкевъ Забуновъ: (Казва нѣщо)

Председателъ Стойчо Мошановъ: Въ всѣки случай, предложението Ви се съобщи и се регистрира.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„II. Собствеността върху мѣстата.

Чл. 3. Всѣки, който се е снабдилъ съ нотариаленъ актъ за собственост на жилищно мѣсто; по реда на законитѣ, посочени въ чл. 1, както и всѣки, който се снабди съ такъвъ актъ, съгласно този законъ, разполага съ всички права на собственикъ, съгласно законитѣ на Царството и може да отчуждава или обременява имота си съ всички вещни права на общо основание.

Ограничението по чл. 21 отъ закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници, се отиѣнява.

Продажбата на мѣсто, придобито по тоя законъ, не се допуска; докато не се изплати на общината напълно стойността на мѣстото.

Превата за придобиване на мѣсто се простиратъ само за една урегулирана парцела. Съ останалитѣ, ако такива има, се постигна съгласно чл. 15 отъ закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомнитѣ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ чл. 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„III. За неуредената собственост по закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници.

1. Правоимащи.

Чл. 4. Признава се собствеността: а) на бездомникъ, който отъ 1 януарий 1927 г. до 15 ноември 1934 г. е завзелъ и зстроилъ до 31 декември 1936 г. и използвалъ лично за свои нужди и тия на семейството си.

Мѣстото се изплаща на общината съ двадесетъ равни годишни безлихвени вноски, споредъ емлячната му оценка за периода 1929—1934 г.; ако таква оценка нѣма, тя се определя по реда на наредбата-законъ за данѣка върху сградитѣ.

Забележка I. Подъ общинско мѣсто се разбира само единъ жилищенъ парцелъ, урегулиранъ споредъ утвърденитѣ планове на общината.

Забележка II. По отношение пострадалиятъ отъ земетресението презъ 1928 г., въ бившитѣ Пловдивски, Старозагорски и Хасковски окръжъзъ срокътъ, посоченъ по-горе, започва отъ 4 августъ 1928 г.

Забележка III. Признава се собствеността и на бездомникъ, който до 31 декември 1937 г. е приелъ мѣсто отъ бездомникъ съ частенъ, но съ достовѣрна дата договоръ, ако е застроено до 31 декември 1936 г.

б) на бездомникъ, който следъ като е ималъ право за снабдяване съ нотариаленъ актъ за собственост на общинско мѣсто, съгласно закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомнитѣ, и е застроилъ мѣстото съ жилище, не се е снабдилъ съ такъвъ актъ, поради непоскискването му;

а) на бездомникът, който е завзел мѣсто до 15 ноември 1934 г. и който въ послѣствие го е добилъ на търгъ отъ общината, но не устоялъ на задълженията по търга. Забележка. Такива бездомници изплащатъ мѣстото, съгласно ал. II отъ настоящия членъ“.

Председател Стойчо Мошановъ: По чл. 4 има направено предложение отъ народния представител г-нъ Еню Поповъ, който предлага въ пунктъ „а“ на този членъ думитъ „15 ноември 1934 г.“ се замѣнятъ съ „13 декември 1938 г.“ и думитъ „31 декември 1936 г.“ се замѣнятъ съ думитъ „и ще застрои въ срокъ отъ 2 години отъ влизане въ сила на настоящия законъ“.

Сжиятъ предлага и следното: „Въ забележка III се заличаватъ думитъ „но съ достоверна дата“.

Има думата народниятъ представител г-нъ Еню Поповъ.

Еню Поповъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Този въпросъ, който е представенъ на нашето внимание днесъ, наистина заслужено отне доста време на Народното събрание, а още повече на комисията, която се занимава съ него въ продължение на дълго време. Справедливостта го изисква да признае, че комисията наистина внесе сжществени измѣнения и допълнения въ гласуваната на първо четене законопроекта и създаде много по-добри постановления за разрешаването на въпроса, който се цели да бѣде разрешенъ. Обаче, г-да народни представители, азъ считамъ, че въпрѣки изчерпателнитъ пояснения и мотивировката, която даде г-нъ докладчикътъ, народното представителство трѣбва да обърне по-сериозно внимание върху известни срокове, които сж легнали въ доклада на комисията, и които сж били възприети отъ нея, и да направи известни корекции.

Г-да народни представители! Азъ ще искамъ да се спра най-напредъ върху предѣлната дата за завземането на общински мѣста отъ бездомниците, а именно 15 ноември 1934 г. Г-нъ докладчикътъ даде обяснения защо отъ комисията е билъ възприетъ този срокъ и се мотивира съ това, че въ чл. 20 отъ закона за измѣнение на закона за издаване нотариални актове на бездомниците, който законъ носи датата 15 ноември 1934 г., е била поставена една забележка, съ която се забранява подъ каквато и да е била форма на общинскитъ съвети да раздаватъ дворни мѣста отъ общинскитъ земи. Следователно, счита се, че тази дата трѣбва да бѣде опредѣлена като краенъ срокъ за завземането отъ страна на бездомниците на общински мѣста.

Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че въ живота има нѣщо по-силно отъ всички онѣзи произволни срокове, които ние ще дадемъ или които ще впиемъ въ даденъ законъ. Азъ не се съмнявамъ, че комисията е попаднала на сведения, на изложения и е събрала данни, отъ които се вижда, че и следъ тази дата, 15 ноември 1934 г., има завзети мѣста и то отъ хора, които напълно отговарятъ на условията на бездомници. Щомъ е така, г-да народни представители, азъ мисля, че ние нѣмаме основание да поставимъ въ по-друго положение тия именно лица, които иматъ всички качества на бездомници, както онѣзи, които преди тази дата сж засели мѣста за жилища, като откажемъ да имъ оформимъ собствеността върху завзетитъ мѣста. И затова именно азъ правя това предложение и моля почитаемото народно представителство да се съгласи и измѣни предвидения въ доклада на комисията срокъ.

Г-да народни представители! Азъ мисля, че тогава, когато ние ликвидираме съ този боленъ социаленъ въпросъ и съ създаденото положение до влизането въ сила на настоящия законъ, ние трѣбва да ликвидираме съ всички висши въпроси въ връзка съ бездомническия въпросъ. Азъ моля почитаемото народно представителство да възприеме това измѣнение, а сжщо така моля и г-нъ министъръ да се съгласи съ него, защото въ противенъ случай все пакъ ще остане една рана да зѣе, а ние ще трѣбва съ настоящия законъ да ликвидираме съ цѣлото създадено до сега положение, за да не става нужда и въ утрешния день да се разправяме наново съ тоя въпросъ. Този законъ трѣбва да бѣде ликвидационенъ и да не става по-нататкъ дума за уреждане на бездомническия въпросъ.

Сега, относно срока за застрояването на завзетитъ мѣста. Азъ мисля, че срокътъ, който е поставенъ въ доклада на комисията, макаръ че въ първоначалния проектъ нѣма такъвъ срокъ, сжщо така ще трѣбва да претърпи известна корекция и то по-осезателна, защото, г-да народни представители, тогава, когато имаме едно лице, което отговаря на всички условия на бездомникъ; когато по силата на досега сжществувалитъ закони това лице има право на собственостъ върху известно мѣсто или му е било признато такова; когато съ настоящия законъ сега ние наистина признаваме неговата собственостъ — ние не мо-

жемъ да поставимъ и едно допълнително условие, а именно да е застроено вече това мѣсто.

Г-да народни представители! При тежкото положение, въ което се намиратъ всички български граждани, нима ние не виждате всѣки день, че често пѣти и хора, които сж добре материално, убъркватъ смѣтките и плановѣтъ си и често пѣти онова, което възнамѣряватъ да го извършатъ тази година, тѣ го извършватъ следъ година или следъ две години? А още повече това се отнася до бездомниците, които, безспорно, въ своята по-голяма частъ сж малоимотни и безимотни, и които не току тѣй лесно могатъ да намѣрятъ срѣдства да си построятъ макаръ едно най-скромно и най-малко жилище. И азъ мисля, че справедливо ще бѣде да се възприеме, щото този срокъ за застрояването да бѣде единъ бѣдещъ, а не миналъ срокъ. Щомъ едно лице е придобило правото на собственостъ по всичкитъ постановления на настоящия законъ, нека, съ огледъ на стопанскитъ и финансови условия, въ които живѣемъ, му се даде възможностъ въ единъ срокъ отъ две години отъ влизането въ сила на настоящия законъ да построи своето жилище. Онзи, който въ продължение на две години не ще може да построи, следъ като вече той се чувствувалъ пълненъ собственикъ на това мѣсто по силата на постановлението на настоящия законъ, наистина той вече не заслужава подкрепата на държавната организирана властъ. Ако не желаете срокътъ да бѣде 2 години, нека бѣде 1 година. Но въ всѣки случай дайте, г-да народни представители, единъ срокъ, за да можемъ, наистина, да ликвидираме твърде много такива случаи, каквито се срѣщатъ въ живота и които сж сложени така, както ги виждаме около насъ.

Най-после, г-да народни представители, искамъ да направя една бележка по забележка III къмъ чл. 4, която се касае до признаване собствеността и на онѣи бездомници, които сж купили мѣста пакъ отъ бездомници безъ нотариални актове, съ частенъ договоръ поради това, че собствеността на първия бездомникъ не е била оформена. Поставено е условие, че продавателнитъ договори или договоритъ за обещание за продажба трѣбва да сж съ достоверна дата.

Г-да народни представители! Апелирамъ къмъ васъ да се съгласите, а така сжщо апелирамъ и къмъ г-нъ министъръ да се съгласи, това условие да бѣде премахнато по следнитъ съображения. Тѣзи отъ васъ, които сж юристи и боравятъ съ прехвърляне на собственостъ, или пъкъ сж имали такива случаи на продажби, каквито визира настоящиятъ законопроектъ — чрезъ частни договори, а не чрезъ нотариални актове — знаятъ, че когато се отиде при нотариуса да се направи завѣрка на съдържанието на единъ таквъ договоръ за продажба, нотариусътъ, за да направи завѣрката, съгласно едно нареждане на Министерството на финанситъ, респективно на данъчното управление, издадено по фискални съображения, иска да му се представятъ всички документи, които сж необходими за прехвърлянето въобще на собствеността. А тѣзи документи сж твърде много и разнообразни и не току-така лесно могатъ да си ги набавятъ хората отъ категорията на бездомниците. На васъ ви е известно, че за прехвърляне на една собственостъ предъ нотариуса, необходимо е, освенъ да установите правото си на собственостъ, да представите редица документи: свидетелство отъ Българската земеделска и кооперативна банка, удостоверение отъ данъчната властъ за изплатени данъци; удостоверение за платенъ 2% общински налогъ и още много други документи, а въ последно време се иска да представите и специално удостоверение отъ нотариуса, че нѣма възбрана върху имота по закона за облекчение на длъжниците. Очевидно е, г-да народни представители, че бездомниците, които сж прехвърлили собствеността си по този начинъ, чрезъ частни договори за продажба, не сж имали физическата възможностъ да представятъ всички тѣзи документи, за да могатъ да получатъ завѣрка на съдържанието на договора, та да бѣде, следователно, той съ достоверна дата.

Ето защо, по тѣзи съображения, азъ моля, г-нъ министъръ на вътрешнитъ работи, моля и народното представителство да се съгласятъ, въ забележка III къмъ чл. 4 да се заличатъ думитъ „но съ достоверна дата“ договоръ. Смѣтамъ, че съ това измѣнение, направено сега въ последния моментъ, преди гласуването на законопроекта на второ четене, нѣма да дадемъ възможностъ на злонамерени, на недобросъвестни хора да фалшифициратъ датитъ на договоритъ съ по-стара дата. Апелирамъ, щото и това последно измѣнение, което предлагамъ, да бѣде прието.

Председател Стойчо Мошановъ: Какво е мнението на г-нъ докладчикъ?

Докладчик Гето Кръстев: Г-да народни представители! Азъ определях не моето отношение, а отношението на комисията, респективно на г-нъ министъра на вътрешните работи по този въпрос. Азъ ви посочих известни постановления на закона, за да обоснова нашето решение да смѣнимъ датата, която бѣше поставена въ първоначалния законопроектъ, съ датата 15 ноемврий 1934 г. Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че трѣбва да остане тази дата, за да запазимъ престижа на закона изобщо, защото, въпрѣки че материята е обѣркана, въпрѣки че има законоположения, които си противоречатъ едно на друго и се изключватъ, все пакъ въ съзнанието на заинтересуванитѣ хора трѣбва да прозвучи, че у народното представителство има една упорита воля, едно дълбоко съзнание, че поне отъ днесъ нататъкъ престижътъ на законитѣ ще бѣде зачитанъ повече, отколкото досега.

Ако азъ трѣбваше да изразя само моето разбиране по този въпросъ, азъ бихъ постигналъ дори по-строга, г-да народни представители, и бихъ приелъ за крайна дата на заграбването не 15 ноемврий 1934 г., а 1929 г., отъ когато е законътъ за издаване нотариални актове на бездомницѣ, защото чл. 18 отъ този законъ включва въ себе си наказателни санкции за ония, които, въпрѣки наличността на тоя законъ, си позволяватъ да заграбятъ общински мѣста. И ако не бѣше допустнато едно отстъпление отъ този принципъ, ако не бѣше смекченъ съ забележка втора къмъ чл. 20 на закона за издаване нотариални актове на бездомници, азъ съ всичко то спокойствие и съзнание, че изпълнявамъ единъ граждански дългъ, бихъ приелъ началото, което е прокарано въ чл. 18. Но предвидъ на туй отстъпление, което е санкционирано за последенъ пътъ съ наредбата-законъ отъ 15 ноемврий 1934 г., азъ възприемамъ датата 15 ноемврий 1934 г. като единъ срокъ, установенъ отъ закона, за чийто престижъ, както казахъ, въпрѣки всичко, ние трѣбва да държимъ. Следователно, нѣма нито едно съображение, което би могло да ни накара да промѣнимъ решението си по отношение на тази дата.

Вториятъ въпросъ, който повдигна колегата Еню Поповъ, е този за крайната дата за застрояване на мѣстата. По този въпросъ азъ също обяснихъ своето становище. Вие разбирате, г-да народни представители, че ние черпимъ нашето основание пакъ отъ разпоредбата на закона. Ако нѣмаме единъ критерий, който да бѣде установенъ въ единъ законъ, ние бихме се пазгали по една плоскостъ, по която не бихме знаели къде да спремъ. Има интереси, които не можемъ да обхванемъ, нито пъкъ бихме могли да държимъ смѣтка за интереситѣ на отделни лица, които не сж направили онова, което е трѣбвало да направятъ — да застроятъ даденитѣ имъ мѣста.

Г-да народни представители! Оenzi, който е намѣрилъ сили и основание въ себе си да отиде да счупи известни правни норми, да се постави въ конфликтъ съ известни законни разпореджания и да заграби, да завладѣе едно общинско мѣсто, той е билъ заставенъ да направя това не по силата на онзи вътрешенъ мотивъ, за който азъ преди малко говорихъ, а поради една обективна нужда. И ако той още преди 15 години е заграбвалъ мѣстото и досега не го е застроилъ, ясно е, че той не е ималъ намѣрение да го застрои.

Димитър Търкалановъ: Или пакъ не е ималъ възможностъ.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Ако не е ималъ възможностъ, да не го е заграбвалъ. Оenzi, който заграбва едно общинско мѣсто съ намѣрение да го застрои, не намѣри възможностъ въ година, две, три, пет, десетъ, петнадесетъ да го застрои.

Така оценявайки поведението на тѣзи хора и ползувайки се отъ едно законно разпореджане, ние се установихме на тази дата, която се отнася, преди всичко, за заграбачитѣ, защото за тѣхъ се отнася чл. 4.

Димитър Търкалановъ: Дайте имъ възможностъ сега да застроятъ мѣстата си.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Въпросътъ за онѣзи, които иматъ друго юридическо основание за своитѣ мѣста, вие ще го обсъдите малко по-късно. Следователно, г-да народни представители, и тукъ не намирамъ, че сж налице условия, които да промѣнятъ нашето решение.

Третата забележка, която направя г-нъ Еню Поповъ, бѣше тази, да се изхвърлятъ въ забележка трета на чл. 4 отъ законопроекта думитѣ: „но съ достоверна дата“ договоръ. Г-да народни представители! Когато обсъждахме този въпросъ, ние имаме всичкото съзнание и дълбокото убеждение, че не трѣбва да въздигаме до степенъ на юридическо основание договоръ, които по закона не могатъ

да иматъ такова основание. И ако вие е направилъ впечатление, ние не сме употребили думата „купили“, защото не искаме да изпаднамъ въ конфликтъ съ законоустановени постановления, понеже знаемъ, че, съгласно чл. 219 отъ закона за задълженията и договоритѣ, не може да се продава съ договори; може да се сключва сдѣлка „обещание за продажба“, но не и продажба. Затова сме избѣгнали думата „купили“ и сме писали „приелъ“, за да установимъ една приемственостъ отъ единъ на другъ бездомникъ, и сме поставили думитѣ „но съ достоверна дата“ договоръ. Искани сме да охранимъ самия законъ отъ единъ пробивъ, да попрѣчимъ пътя на всѣки опитъ за заобикаляне на закона, за да не би отъ този моментъ, г-да народни представители, когато разглеждаме законопроекта, до неговото влизане въ сила, нѣкои лица да сключатъ такива сдѣлки съ договори, които да бѣдатъ антидигирани и да ни изправятъ предъ положението да оформимъ едни твърде непотчени сдѣлки.

Азъ се ползувамъ отъ случая, обяснявайки този текстъ на законопроекта, да спира вашето внимание върху нашитѣ съображения да изхвърлимъ забележка първа къмъ чл. 4 отъ първоначалния законопроектъ, който уреждаше положението на онѣзи бездомници, които сж завзели мѣста отъ други лица, незаконни владѣлци — трѣбва да разбереме, че това сж лица, които дори пѣватъ качества на бездомници. Изхвърлихме тази забележка, защото онзи, който е завзелъ мѣсто отъ другъ незаконенъ владѣлецъ, се третира, на общо основание, като заграбвачъ и положението му се урежда съ чл. 4 отъ законопроекта, за да нѣма нужда отъ специална забележка. Казвамъ това, за да бѣде вписано въ стенографския дневникъ, та да бѣде взето въ съображение утре, когато ще се тълкува законътъ.

По всички тѣзи съображения, които изгъкнахъ, азъ, като докладчикъ на комисията, не мога да дамъ съгласието си за приемането на ония измѣнения, които се предлагатъ отъ народния представителъ г-нъ Еню Поповъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нъ министърътъ на вътрешните работи и народното здраве.

Министъръ Никола Недевъ: Г-да народни представители! Настоящиятъ законопроектъ се дебатира въ Народното събрание на първо четене въ продължение на нѣколко дни, а следъ това комисията работи по него три месеци много старателно, много упорито и много компетентно. Взеа се предвидъ всички възражения, които се изтъкнаха отъ заинтересуванитѣ хора, имаха свободата и всички народни представители да взематъ участие въ комисията, и затова азъ смѣтамъ, че това, което комисията предлага сега, трѣбва да се гласува така, както тя го предлага безъ да се правятъ каквито и да било измѣнения, защото ще се обѣрка цялата материя отново. По тази причина не съмъ съгласенъ да се приематъ предложенята, които се направиха за измѣнения въ законопроекта.

Недѣлко Атанасовъ: Нека г-нъ докладчикътъ да обясни не е ли грѣшка, допустната по недоглеждане, следното. Въ забележка трета къмъ чл. 4 се казва така: „Признава се собствеността и на бездомникъ, който до 31 декемврий 1937 г. е приелъ мѣсто отъ бездомникъ съ частенъ, но съ достоверна дата договоръ, ако е застроено до 31 декемврий 1936 г.“ Има нѣщо противоречиво, не е ясно: да е приелъ мѣстото до 1937 г., а да го е застроилъ до 1936 г.!

Председателъ Стойчо Мошановъ: Вѣрно е. Не може да е приелъ мѣстото до 1937 г., а да искате да го е застроилъ до 1936 г.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Да, редакционна грѣшка.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има време да се поправи тази грѣшка.

Ще гласуваме предложението на народния представителъ г-нъ Еню Поповъ.

Еню Поповъ: При това положение азъ оттеглямъ предложението си.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има предложение по чл. 4 отъ народния представителъ г-нъ Парашкевъ Забуновъ въ смисълъ, въ първата алинея на чл. 4, гдето се казва: „Признава се собствеността: а) на бездомникъ, който отъ 1 януарий 1927 г. до 15 ноемврий 1934 г. е завзелъ“ и пр., думитѣ „1 януарий 1927 г.“ да се замѣнятъ съ „12 май 1921 г.“

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Парашкевъ Забуновъ да развие предложението си.

Парашкев Забунов: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! По моя преценка, законопроектът, който разглеждаме сега, не тръбваше да излиза като проект за нов закон, а тръбваше да бъде законопроект за изменение и допълнение на закона за нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници, защото съ много от постановлението му се допълва съдържанието на този закон и въ много случаи ще има противоречия между двата закона.

Настоящият законопроект, според чл. 1, цели да уреди „собствеността върху дадените и завзетите жилища общински и държавни мѣста въ връзка съ: а) закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници, включително измененията и допълненията му, б) закона за трудовите земеделски стопанства относно разпоредбите му за раздаването по закона за трудовата поземелна собственост мѣста въ неземеделските градове“.

Цитирамъ това постановление на чл. 1 отъ законопроекта, за да го съпоставя съ всички ония закони, по силата на които съ раздавани мѣста за жилища на разни нуждаещи се и бездомници. Не само по тези закони, които съ изброени въ чл. 1 отъ този законопроект, съ давани мѣста за жилища, а съ давали мѣста и по закона за запазване, измѣрване и използване на селски и градски мери. Този закон, макаръ че е полумѣненъ съ разпоредбата на други последващи закони, които уреждатъ тая материя, и сега продължава да се прилага по отношение на ония жители на градове и села, които не съ бездомници, обаче, се нуждаятъ отъ дворни мѣста. По силата на този закон, който е създаденъ още въ 1910 г. и продължава, както казахъ, да се прилага и досега съ раздадени — има такива случаи — дворни мѣста на нуждаещи се, безъ да е оформено докрай и по надлежния редъ това раздаване. Има села съ по 200—300 къщи, където хората съ одворени по закона за запазване, измѣрване и използване на селски и градски мери — какъвто е случаятъ въ с. Василевци, Ломско — и още не е уредена собствеността на раздадените дворни мѣста, понеже не е одобренъ протоколътъ отъ Министерството на земеделието и държавните имоти; по какви причини — не знамъ. Въ всеки случай по погрѣшката на общинския съветъ тогава тези хора сега висятъ въ въздуха. Кметътъ на селото е пристѣпилъ къмъ отчуждение на парцелитъ на тези хора, съгласно чл. 15 отъ закона за издаване нотариални актове, съдържанието на който членъ, по моя преценка, излиза извънъ рамките, определени въ чл. 1 отъ настоящия законопроект. Чл. 1 отъ законопроекта урежда собствеността по строго определени закони и за строго определени случаи — само за бездомници — а текстътъ на чл. 15 отъ закона за издаване нотариални актове е много широкъ, обхваща много дворни мѣста, безъ разлика на това по кой законъ съ заграбени и по какъвъ начинъ се държатъ. Така че, има противоречие между чл. 15 отъ закона за издаване нотариални актове и съдържанието на законопроекта, който разглеждаме сега и същността на който е изразена въ чл. 1. Въ настоящия законопроектъ се предлага прилагането на чл. 15 отъ закона за издаване нотариални актове и въ случаи, които съ изтъкнати въ текста на законопроекта.

Азъ щѣхъ да направя предложение за допълнение текста на чл. 1 и бѣхъ записанъ по този членъ да говоря, обаче не ми се даде думата. Затова сега, вземайки думата по чл. 4 отъ законопроекта, азъ се ползвамъ отъ случая да направя предложение въ смисълъ, да се признае собствеността на онези бездомници, които не отъ 1 януарий 1927 г. до 15 ноемврий 1934 г., а отъ 12 май 1921 г. до 15 ноемврий 1934 г. съ имали качествата на бездомници и съ завзели и застроили дворни мѣста до 31 декемврий 1936 г., като съ ги използвали лично, за свои нужди. Има случаи на одворяване бездомници отъ общинските комисии въ навечерието на преврата на 9 юний 1923 г. по закона за т. п. с., обаче следъ преврата общинските комисии се разформироваха и престанаха да изпълняватъ своите функции; следъ това законътъ за т. п. с. се измени въ законъ за т. з. с. и знаете какви неприязни бѣха отношенията на новите общински комисии по закона за т. з. с. следъ 9 юний 1923 г. къмъ одворените преди 9 юний. Понеже тези, които бѣха одворени отъ общинските комисии по закона за т. п. с., бѣха неприятни на общинските комисии по закона за т. з. с. следъ 9 юний, тези комисии не искаха да оформятъ собствеността върху раздадените на хората дворни мѣста. По тази причина и сега въ с. Расово и други села въ Ломска околия има бездомници, на които собствеността върху раздадените имъ дворни мѣста още не е уредена, защото протоколътъ на общинската комисия не е утвърденъ отъ по-горните инстанции, както изисква съответниятъ текстъ отъ закона

за т. п. с. Чл. 1 отъ закона за издаване нотариални актове на бездомници урежда въпроса за собствеността само когато има оформено одворяване по закона за т. п. с., а не и когато протоколитъ на общинската комисия за одворяването не съ окончателно утвърденъ отъ околийската комисия и отъ Дирекцията за т. п. с., и тия бездомници оставатъ да висятъ въ въздуха.

Азъ апелирамъ къмъ г-нъ министра да се съгласи да се измени текста на чл. 4, като се сложи една по-раншна дата на завземане мѣста отъ бездомници — 12 май 1921 г. — а крайниятъ срокъ да остане както е определенъ въ чл. 4 на законопроекта — 15 ноемврий 1934 г. — за да може да се оформи собствеността на тия бездомници, които съ получили мѣста по закона за т. п. с., но собствеността имъ не е била оформена на времето. Г-нъ министре! Ако не се приеме моето предложение, само въ с. Расово ще бждатъ извадени бездомници отъ повече отъ 50 къщи. Утре ще отиде да ги нагъне общинската власт по силата на чл. 15 отъ закона за издаване нотариални актове и ще бждатъ извадени отъ техните жилища. Такива случаи има и въ с. Василевци. Тамъ бездомниците съ вече извадени отъ дворните имъ мѣста по силата на чл. 15 отъ закона за издаване нотариални актове.

Ако приемете моето предложение, ще може да се даде едно справедливо разрешение на този въпросъ, ще се даде право на собственост и на тия бездомници, които съ получили дворни мѣста по силата на единъ законъ, обаче одворяването имъ не е било оформено на времето.

Моля г-нъ министра и г-нъ докладчика да се съгласятъ съ това изменение, което предлагамъ: срокътъ да започне да тече отъ 12 май 1921 г., вмѣсто отъ 1 януарий 1927 г.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нъ докладчикътъ, за да даде обяснения.

Докладчикътъ Гето Кръстевъ: Преди всичко нѣколко думи по повдигнатия въпросъ отъ народния представител г-нъ Недѣлко Атанасовъ — по забележка III на чл. 4.

Недоразумението, г-да, се дължи на това, че датата 31 декемврий 1937 г., до която единъ бездомникъ трѣбва да е приелъ мѣсто отъ бездомникъ съ частенъ договоръ, за да му бжде признато правото на собственост, е по-късна отъ датата 31 декемврий 1936 г., докогато трѣбва да е било застроено приетото мѣсто. Смисълътъ, обаче е този — че 31 декемврий 1937 г. е крайната дата, до която е могълъ да купи единъ бездомникъ мѣсто, обаче купеното мѣсто трѣбва да е било застроено до 31 декемврий 1936 г.

Недѣлко Атанасовъ: Ясно.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Г-нъ Атанасовъ не е забелязалъ, че датата за застрояването, предшества датата на покупката. На това се дължи недоразумението. Следователно текстътъ на забележката е много правиленъ.

Г-да народни представители! Азъ считамъ, че въпросътъ който повдига народниятъ представител г-нъ Забуновъ, е разрешенъ. Въ чл. 4 на законопроекта е казано: „Признава се собствеността: а) на бездомникъ, който отъ 1 януарий 1927 г. до 15 ноемврий 1934 г. е завзелъ“... и пр. Обаче въ чл. 4 отъ закона за издаване нотариални актове отъ 1928 г., е казано: „Бездомници, които до 1 януарий 1927 г. съ завзели, застроили и използватъ лично за жилищни нужди“... и пр. Така че положението на тия хора, които отъ 1921 г. до 1 януарий 1927 г. съ завзели мѣста, е уредено съ закона за издаване нотариални актове отъ 1928 г.

Парашкев Забуновъ: Стоятъ си и сега така, безъ да иматъ уредена собственост.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Стоятъ, защото тѣ съ въброятно носители на най-старите оранжеви актове, издадени по силата на чл. 15 отъ закона за т. з. с. Тѣ съ оземлени и одворени съ по 3 декара дворни мѣста. Техното положение е уредено.

Министъръ Никола Недевъ: Не съмъ съгласенъ съ това предложение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-нъ министърътъ заявява, че не е съгласенъ съ предложението на г-нъ Забуновъ за измѣняване редакцията на чл. 4.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Азъ сѣтамъ, че при тия обяснения, които давамъ, чл. 15 отъ закона за издаване

нотариални актове от 1928 г. въ случая не може да се прилага.

Председател Стойчо Мошанов: Г-н Забунов! След тия обяснения на докладчика, за да не стане някакво недоразумение, по-добре оттеглете си предложението, отколкото да го полагам на гласуване.

Докладчик Гето Кръстев: След тия обяснения въпросът е разрешен.

Парашкев Забунов: Аз моля да се обясня. Общинският комисионен съвет им даде дворища мѣста, обаче протоколът не е утвърден от околийската комисионна и тѣхната собственост не е оформена.

Нѣкой от дѣсно: Сега се оформява.

Парашкев Забунов: И съ чл. 4 на закона от 1928 г. се уреждаше този въпрос, но всички срокове сѫ изтекли.

Докладчик Гето Кръстев: Собствеността на всички мѣста, завзети от мери, се оформява съ този законопроект.

Недѣлко Атанасов: Ясно.

Парашкев Забунов: Оттеглям предложението си.

Председател Стойчо Мошанов: Г-н Забунов оттегля предложението си.

Има предложение от народния представител г-н Стойно Славовъ, към чл. 4 да се прибави следната нова забележка IV: (Чете) „Въ чл. 9 на закона за издаване на нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници („Държавен вестник“ бр. 101 от 4 август 1928 г.) след думата „дадени“ се прибавят думите: „или заети“.

Има думата г-н Стойно Славовъ.

Стойно Славовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Взехъ думата, за да помоля да се поправи една по моему техническа грѣшка, допусната въ чл. 9 отъ закона за издаване на нотариални актове за собственост върху общински мѣста отъ 1928 г. Въ чл. 9 на този законъ е казано: „Общинският съвети правятъ специални облекчения при изплащане договорни мѣста, дадени за постройка жилища на бездомници опълченци и поборници отъ Освободителната война, на ветерани отъ сѣщата война, заселени въ България, на доброволци отъ 1885 г., на инвалидите отъ войните 1912—1918 г., на вдовиците и сираците на загиналите въ сѣщите войни, и на родителите на единственъ синъ, убитъ въ войните, безъ да е оставилъ други наследници. Тия облекчения се състоятъ както въ даване по-голѣми разсрочки и улеснения при изплащането стойността на мѣстата, така и въ определяне последната съ намаление до 70% отъ ценитѣ на сѣщите мѣста, определени за другите бездомници“.

Виждале, че въ този членъ следъ думата „дадени“ сѫ пропуснати думите „или заети“, които срѣщаме въ други членове. Предполагамъ, че това е техническа грѣшка, поради което моля, по-късно се касае за специаленъ родъ бездомници, които сѫ дали най-много за България и които сѫ най-онемощаващите, да се приеме това мое предложение, за да се изправи тази, споредъ мене, техническа грѣшка.

Председател Стойчо Мошанов: Има думата г-н докладчикътъ.

Докладчик Гето Кръстев: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Не се касае до техническа грѣшка. Касае се до една точна редакция, която трѣбва да бѣде правилно разбирана. Действително въ чл. 9 на закона отъ 1928 г. думите „или заети“ не сѫ поставени, обаче, това не е случайно. Тѣ сѫ изпуснати, за да се изключатъ засрабачитѣ, защото къмъ голѣмите облекчения, които се даватъ на тази категория български граждани, не може да имъ се даде и една премия за недобросъвестност. Тия облекчения имъ се даватъ поради заслугите, които тѣ иматъ къмъ родината и тѣ сѫ доста голѣми. Но не могатъ да бѣдатъ дадени тия по-голѣми облекчения на недобросъвестни български граждани. Не може тѣ да се ползватъ съ намаление 70% при изплащане стойността на парцелите, не може да имъ се даде премия за това, че сѫ си позволили да бѣдатъ некоректни къмъ законитѣ въ тая страна. Нѣма нищо случайно въ редакцията на чл. 9. Тая редакция е

много смислена и затова моля да не се правятъ предложения за промѣняването ѝ. Въпросътъ е за запазване на единъ принципъ, който е прокаранъ въ закона отъ 1928 г.

Председател Стойчо Мошанов: Които приематъ предложението на народния представител г-н Стойно Славовъ, съ което г-н докладчикътъ не е съгласенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство. Събраниято не приема.

Това сѫ всичките предложения по чл. 4.

Ще положи на гласуване чл. 4.

Тия, които приематъ чл. 4 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събраниято приема.

Докладчик Гето Кръстев: (Чете)

„Чл. 5. Лицата, на които се признаватъ правата съгласно чл. 4, ал. 1 отъ този законъ, трѣбва да притежаватъ качеството на бездомникъ както въ момента, когато се е завладѣвало или придобивало мѣстото, така и въ момента на влизането на тоя законъ въ сила“.

Председател Стойчо Мошанов: Които приематъ чл. 5 така, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събраниято приема.

Докладчик Гето Кръстев: (Чете)

„2. Снабдяване съ нотариални актове.

Чл. 6. Снабдяването съ нотариални актове на правонамистѣ по чл. 4 става въз основа решение на общинския съветъ.

Въ срокъ отъ две години отъ влизането на този законъ въ сила, правонамистѣ трѣбва да представятъ искане до общината за снабдяването имъ съ нотариаленъ актъ, като го придружатъ съ съответните доказателства. Издаването на доказателствата и акта става безплатно, съгласно чл. 8 отъ закона за издаване на нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници“.

Непредявилитѣ искания въ горния срокъ за снабдяването имъ съ нотариаленъ актъ за собственост губятъ правата по чл. 4 и съ тѣхъ се поставя съгласно чл. 15 отъ закона за издаване на нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или заети за жилища на бездомници“.

Председател Стойчо Мошанов: Има предложение отъ народния представител г-н Христо Мирски, къмъ чл. 6 да се прибави следната забележка:

„Общината не може да откаже издаването на нотариаленъ актъ подъ предлогъ, че бездомникътъ дължи други суми, които не сѫ въ връзка съ дълга за мѣстото му“.

Има думата г-н Христо Мирски.

Христо Мирски: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Макаръ че присъствувахъ въ комисията при разглеждането на този законопроектъ и направихъ тамъ това предложение, правя го и тукъ, защото, колкото човѣкъ повече се рови въ тая материя, все намира работи неуредени, които макаръ и въ последния моментъ, когато се касае да бѣде окончателно уредена тая материя, трѣбва да бѣдатъ казани, за да се постави съответниятъ текстъ въ закона.

Въ чл. 6 се предвижда една процедура за снабдяване съ актове на бездомниците, които дава голѣми улеснения. Въпрѣки тия улеснения, по сведения, които имамъ, въ нѣкои общини, при издаване на каквито и да било документи, се изисква най-напредъ отъ лицето, което иска да се снабди съ документи, да уреди всичките си задължения къмъ общината. Тукъ, обаче, случатъ е другъ. Лицето е задължено въ единъ срокъ да се снабди съ нотариаленъ актъ за земята, която му е дадена отъ общината. Значи, общината нищо не губи отъ това, защото лицето става собственикъ на единъ имотъ и нѣма защо въ такъвъ случай, когато отъ една страна правимъ улеснения, отъ друга страна нѣкъ правимъ ограничения, като даваме право на общината да спира издаването на нотариални актове, защото лицето дължело нѣкакви данѣци.

Азъ смѣтамъ, че тая забележка, която предлагамъ, ако се вмѣкне въ текста на закона, ще улесни издаването на нотариални актове, защото ще служи като упѣтване на всички общини, да знаятъ, че другите дългове, които едно лице има къмъ общината, не могатъ да бѣдатъ прѣчка за издаване на нотариаленъ актъ, който по закона трѣбва да бѣде издаденъ задължително въ две години.

Това предложение го направихъ и въ комисията, но по-късно тамъ се работи много набързо, не можѣ да се вземе по него решение.

Моля г-н министърът да се съгласи с тая забележка към чл. 6.

Министър Никола Недев: Съгласен съм.

Председател Стойчо Мошанов: Г-н министърът е съгласен с предложението на г-н Мирски.

Тия, които приемат забележката към чл. 6 така, както се предложи от г-н Христо Мирски, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Тия, които приемат чл. 6 съ току що приетата забележка, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Докладчик Гето Кръстев: (Чете)

„Чл. 7. Нотариални актове, издадени за купени със публична продажба имоти на общински места, които длъжниците по изпълнението са имали въз основа на договор за условна собственост или дългосрочен наем със общината, се считат за действителни и по отношение собствеността на местото, което се заплаща на общината, съгласно договора“.

Председател Стойчо Мошанов: По чл. 7 има депозирано писмено предложение от народния представител г-н д-р Борис Даскалов, но понеже той не е в залата, за да го поддържа, нѣма да го поставя на гласуване.

Има предложение от народния представител г-н Димитър Търкаланов, което гласи: „Към чл. 7 да се прибави следната алинея:

„При отчуждението на добитите по реда на този закон общински места въ връзка съ приложението на градоустройствения план на София — плана Мусманъ, не се прилага § 4 от наредбата-законъ за измѣнение и допълнение на закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински места, дадени или заети за жилищни нужди, от 15 ноември 1934 г., и местата се заплащат по действителната пазарна цена въ момента на отчуждението им“.

Има думата народният представител г-н Димитър Търкаланов.

Димитър Търкаланов: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Законът, който обсъждаме, действително е единъ стопроцентовъ социаленъ законъ. Азъ си спомнямъ тѣжните дни на септември 1918 г., когато бѣжанците отъ заграбените части отъ българската държава се прибраха въ малките ни граници. Оттогава изникна въпросътъ за бездомниците и оттогава този въпросъ тежи на българската съвестност и на българския Парламентъ. И азъ веднага трѣбва да забележа, че днешното Народно събрание има и волята, и амбицията, и честта да поиска по единъ решителенъ начинъ да ликвидира съ този бездомнически въпросъ.

Азъ трѣбва да изкажа отъ това място преди всичко благодарностъ къмъ комисията въ Министерството на вътрешните работи, която ни предлага единъ законопроектъ, който сигурно ще ликвидира съ въпроса за бездомниците. Тукъ, безспорно, голѣмо участие има и г-нъ министърътъ на вътрешните работи, който бѣше напълно съгласенъ съ мненията на членоветъ на комисията по Министерството на вътрешните работи.

Сирко Станчев: И ние да направимъ единъ пътъ хубавъ законъ!

Димитър Търкаланов: Г-да народни представители! Азъ депозирахъ на бюрото едно предложение, което искамъ сега да подкрепя, да защита предъ васъ. Азъ вл моля и вие да го подкрепите. Моля, да се съгласи съ него и г-нъ министърътъ на вътрешните работи, и г-нъ докладчикътъ на комисията.

Най-напредъ една малка предистория, г-да народни представители! Тоя въпросъ е сложенъ съ едно мѣнение отъ страна на тѣзи, които той засѣга. Той води своето начало отъ 22 юни 1934 г. Това е датата, когато излизе наредбата-законъ за застрояване на София. Въ частъ I, буква А — Градоустройственъ планъ — на тая наредба-законъ за застрояване на София, публикувана въ „Държавенъ вестникъ“, бр. 65 отъ 22 юни 1934 г., се казва: „Задължава се Столичната община въ срокъ отъ 2 години отъ влизане на тая наредба-законъ въ сила да се снабди съ общъ градоустройственъ планъ за застрояване и разширение на града“.

Оттогава, г-да народни представители, почва салтморталето. Най-напредъ, на 15 ноември 1934 г. излизе наредбата-законъ за измѣнение и допълнение на закона за издаване нотариални актове на бездомниците. Следъ това на

22 май 1935 г. излизе наредбата-законъ за измѣнение и допълнение на закона за заселване на бѣжанците и за облекчаване на поминѣка имъ. Тия закони не сѣ дѣло на българския парламентъ, на българския законодател, на българския народъ — тѣ сѣ дѣло на управата на Столичната община.

Боянъ Абджиев: Хей-й-й!

Димитър Търкаланов: Г-нъ Абджиев! Моля Ви се, изслушайте ме. После може да ми възрадите.

Председател Стойчо Мошанов: Това е приятелска забележка.

Димитър Търкаланов: Ако съ една неотразима сила се наложи този въпросъ, то е защото, преди всичко той засѣга голѣмите градове, и най-вече София. И за да бѣде по-убедителенъ, ще ви кажа веднага, че въ единъ последенъ докладъ на единъ главенъ факторъ въ управата на тази община се казва, че градоустройствениятъ планъ на София засѣга надъ 6.000 парцели.

Какво искамъ азъ, г-да народни представители, съ моето предложение? Искамъ всички тия парцели, които се добиватъ по законопроекта, да бѣдатъ платени по действителната имъ пазарна цена въ деня на отчуждението имъ. Това искамъ азъ. И искамъ предъ васъ да обясня, защо съмъ направилъ това предложение.

Г-да народни представители! Въ чл. 13 на закона за издаване нотариални актове отъ 4 августъ 1928 г., материчта по който се урежда и отъ настоящия законопроектъ, се казва: (Чете) „Въ продължение на 10 години отъ публикуване закона, всички бездомнически дворове, или части съ такива нужди, съгласно закона за благоустройството, за прокарване на улици, площади, за направа на обществени градини, пазарища, училища и църкви, се заплащатъ на притежателите имъ споредъ оценки, по които тѣ сѣ ги заели или получили отъ общината“, и т. н.

И докажда 19 май, излиза наредбата-законъ за застрояване на София, и почва ново законодателство. Въ § 4 на наредбата-законъ отъ 15 ноември 1934 г. за измѣнение и допълнение на закона за издаване нотариални актове на бездомний отъ 1928 г., се казва: „Чл. 13 се измѣня така: „Въ продължение на 10 години отъ деня за обнародване на настоящата наредба-законъ, всички бездомнически парцели или части отъ такива, както и подобренята въоуху тѣхъ, нужди за прокарване улици, площади, за направа обществени градини, пазарища, училища, църкви и всѣкакви други обществени и общински потребности“ — включително и приложението на единъ бѣдещъ благоустройственъ планъ“ — се отчуждаватъ административно по решение на общинското управление и се заплащатъ на притежателите имъ (бездомници или тѣхни правоприменици), по сѣщитѣ цени, по които тѣ сѣ ги заплатили съгласно нотариалните имъ актове, но въ никакъвъ случай по цена по-висока отъ действителната пазарна такава. И по-нататъкъ следва: „Последната“ — пазарната цена — „се опредѣля отъ комисия, състояща се отъ околийския управителъ и двама архитекти: единъ посоченъ отъ общината и единъ посоченъ отъ заинтересованата страна“.

Г-да народни представители! Очевидно е, тукъ се цели едно по-евтино приложение на плана, за смѣтка на други. Или съ други думи, на простъ български езикъ казано: ще правимъ майчинъ поменъ съ чужда пита. Така ще стане тази работа.

Това нѣма да бѣде г-да народни представители! Вие, вървамъ, много добре съзнавате, че ако има едно действително покачване цената на имотите, които евентуално ще бѣдатъ отчуждени утре за приложението на плана, то е вследствие вложените срдѣства на бездомниците, на тия, които сѣ направили жилища, които сѣ засадили градини, създали сѣ водопроводи, канализация, паважъ, бордюри, тротоари и т. н. и т. н.

Но тукъ азъ искамъ да повдигна другъ въпросъ. Въ § 4 на наредбата-законъ отъ 15 ноември 1934 г. е казано: „въ никакъвъ случай по цена по-висока отъ действителната пазарна такава“. Азъ питамъ и чакамъ отговоръ отъ г-нъ докладчикъ — смѣтамъ, че той, па и г-нъ министърътъ, ще се съгласятъ съ менъ — за коя пазарна цена се касае? Тѣ, както е казано въ § 4 на наредбата-законъ, г-да народни представители, за мене е много ясно, че се касае за цената, посочена въ нотариалния актъ, или най-много за пазарната цена по времето, когато е издаденъ нотариалниятъ актъ или пъкъ местото е било завзето.

Това не може да бѣде. Ние трѣбва да бѣдемъ справедливи съдици — ние въ този моментъ сме въ положение на

сждии — ние трѣбва да признаемъ, че е увеличена стойността на имотитѣ, които биха били евентуално отчуждени за обществен и общински нужди, поради това, че въ тѣхъ сѫ вложени срдѣства на гражданитѣ.

Г-да народни представители! Азъ не намѣрихъ друго мѣсто въ законопроекта, където да ви помоля да бѣде поставена тази поправка, освенъ като нова алинея къмъ чл. 7. Азъ, считамъ, че тя е въ духа на законопроекта. Съ нея се цели, едно изяснение, а именно: да се подчертае още единъ път, че ще се отчуждаватъ тия имоти по пазарната цена, която сѫ имали въ време на отчуждението. Другото би било чудовищно.

Г-да народни представители! Въ 1922/1923 г. въ моята избирателна колегия се заселиха нещастнитѣ бѣжанци отъ Добруджа и Цариградъ — въ така нареченитѣ Цариградския и Добруджанския квартали. Това бѣха пустеюща мѣста. Тия хора избѣгаха ноша презъ границата. На тѣхъ държавата не можа да даде друга мѣста — даде имъ тия квартали между Красно село и София. Тѣ не струваха повече отъ 10, 15, 20 л. квадратния метъръ. Днесъ, обаче, тѣ сѫ благоустроени, тамъ има водопроводъ, има канализация, има улици. Тия хора иматъ и кредитъ, споредъ цената на тѣхнитѣ имоти, и вие, очевидно с, по смисъла на § 4 отъ народбата-законъ отъ 15 ноември 1934 г. не можете да кажете: „Ние ще ви отчуждимъ мѣстата утре за залесителни ноевни, за зелени площи, за международни пѣтища, за разширение ж. п. мрежа, за национални стадиони и пр. и пр. и ще ви ги платимъ по ценитѣ отъ 1922 г.“ Това вие не можете да допустнете. И този въпросъ сега трѣбва да го решите.

По тия съображения азъ ви моля, г-да народни представители, да се съгласите съ тази нова алинея къмъ чл. 7 отъ законопроекта: мѣстата, които ще бѣдатъ отчуждавани за каквито и да е нужди на общината, да се плащатъ по действителната имъ цена въ момента, когато ще бѣдатъ отчуждени.

И още нѣколко думи по другъ единъ въпросъ, за който моля г-нѣ докладчикътъ да намѣри възможностъ да го разреши.

По васъ, г-да народни представители, дойде една молба отъ 20-30 души софийски граждани. Тѣ сѫ засѣгнати, като имъ сѫ отнети мѣстата, които сѫ завзели въ миналото, до 1936 г. Вие чухте обясненията на докладчика г-нѣ Кръстевъ. Споредъ втората алинея на чл. 20 отъ закона за издаване на нотариални актове на бездомници отъ августъ 1928 г. тѣ бѣха лишени отъ тия мѣста — макаръ че върху тѣхъ тѣ бѣха направили свои постройки — защото общинската управа на градъ София подлежеше на наказание, ако се съгласеше да ги снабди съ нотариални актове. Очевидно е, че въ духа на този законопроектъ, тѣзи мѣста трѣбва да бѣдатъ възвѣрнати на тия хора, защото въ тѣхъ тѣ бѣха вложили материални срдѣства, бѣха построили жилища — даже двуетажни, съ изби — които бѣха съборени и материалитѣ имъ прибрани. На тия лица, споредъ менъ, въ духа на справедливостъ — отражение на който е този законопроектъ, внесенъ отъ министра на вътрешнитѣ работи г-нѣ генералъ Недевъ — тѣзи мѣста трѣбва да бѣдатъ повѣрнати. Тѣ не сѫ много. Но азъ имамъ едно желание: г-нѣ министърътъ на вътрешнитѣ работи и комисията, която ни предлага този законопроектъ, да иматъ една целъ: този законопроектъ да ликвидира окончателно съ бездомническия въпросъ. Струва ми се, че въпросътъ за възвѣрщане мѣстата на тия хора може да намѣри едно разрешение. Тия лица, които сѫ малко на брой, сѫ длъжни жертви, за да си построятъ свои жилища като бездомници. Днесъ парцелитѣ сѫ свободни, и азъ мисля, че могатъ да имъ бѣдатъ възвѣрнати.

Азъ ви моля, г-да народни представители, по тия съображения да се съгласите и да приемете алинеята, която предлагамъ къмъ чл. 7, и която обяснява приложението на чл. 13 отъ народбата-законъ отъ 4 августъ 1928 г. и на § 4 отъ народбата-законъ отъ 15 ноември 1934 г.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нѣ докладчикътъ.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Наистина текстътъ на чл. 13 не е достатъчно ясенъ. Първо, той предвижда една процедура, която открива възможностъ за спорове. Второ, въ него е прокаранъ единъ принципъ, който не е въ съгласие съ принципитѣ, прокарани въ закона за благоустройството, който обикновено се прилага въ такива случаи. Той не е въ съгласие и съ закона за отчуждаване на мѣста за държавна и обществена полза, въ който е възпрето, че имотътъ, който се отчуждава, се заплаща по оная стойностъ, която има по време на отчуждението. Въ този принципъ има по-

вече резонъ, повече смисълъ. Той трѣбва да бѣде приложенъ и по отношение на бездомнитѣ, защото винаги трѣбва да се преположа, че единъ бездомникъ, следъ като е взелъ единъ голъ парцелъ, съ своя собственъ трудъ, съ срдѣствата които е вложилъ и които честа пъти сѫ събирани по една пѣтища много трѣпливи, е съумѣлъ действително да подобри имота. Тия подобрения не могатъ да не се взематъ въ съображение тогава, когато се отчуждава имотътъ. Следователно, по-справедливъ е принципътъ, плащането на отчуждения имотъ да става по цената, която има по време на отчуждението. Поради това предложението на г-нѣ Търкалановъ има известенъ резонъ. Но азъ ще си позволя да му дамъ една по-друга редакция, съ негово съгласие.

Димитъръ Търкалановъ: Дай, дай.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете) „Отчужденитѣ мѣста съгласно § 4, чл. 13, отъ народбата-законъ за измѣнение и допълнение на закона за издаване на нотариални актове за собственостъ на общински мѣста, дадени или взети за жилища на бездомници, се заплащатъ по цената въ време на отчуждението, при спазване постановленията на чл. 27 отъ закона за благоустройството“.

Димитъръ Търкалановъ: Съгласенъ съмъ съ тази редакция.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нѣ министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ Никола Недевъ: Г-да народни представители! Този въпросъ трѣбваше да се уреди още въ комисията, защото както казахъ по-рано, ако стойността на имотитѣ въ София се увеличава, то не се дължи на туй, че самата община отъ само себе си е направила нѣщо, а защото отъ 150 хиляди души София стана 350 хиляди души. 200 хиляди жави същества придаватъ ценностъ на земята и на собствеността. Ако общината губи отъ мѣстата, о е защото ги е разпилѣла. Освенъ това на времето родителитѣ сѫ били бѣжанци, но децата имъ сѫ собственици. И когато имъ възстановяваме собствеността съ този законъ, ние не можемъ да ги третираме за бездомници. Тѣ сѫ редовни собственици и тѣхнитѣ имоти иматъ стойностъ. Следователно, когато общината ги отчуждава, тя трѣбва да ги заплаща по реалната имъ стойностъ въ момента, когато ги отчуждава. Съгласенъ съмъ съ предложението, което направи г-нѣ Кръстевъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-нѣ Търкалановъ! Съгласни ли сте съ редакцията, която даде г-нѣ докладчикътъ на вашето предложение.

Димитъръ Търкалановъ: Съгласенъ съмъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Ще гласуваме. Тия отъ г-да народнитѣ представители, които сѫ съгласни да се прибави къмъ чл. 7 една нова алинея, така както я прочете г-нѣ докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, събранieto приема.

Които приематъ чл. 7 съ току що приетата нова алинея, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранieto приема.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„Чл. 8. Нотариалнитѣ актове за собственостъ, издадени по силата на чл. чл. 6 и 58 отъ закона за т. п. с. отъ 1921 г. и измѣнената му отъ 24 януарий 1923 г., признати за недействителни, съгласно разпоредбата на чл. чл. 8 и 34 отъ закона за т. з. с., се възстановяватъ, ако носителътъ на такъвъ актъ е застроилъ даденото му дворно мѣсто и го използва за свои нужди или тия на семейството си и ако не е придобилъ собствеността му на друго юридическо основание.

„Бездомници, оземлени по чл. чл. 6 и 58 отъ закона за т. п. с. съ нотариаленъ актъ, замѣненъ въ последствие съ договоръ за условна собственостъ, запазватъ собствеността на мѣстото по нотариалния актъ, издаденъ въз основа на договора съ права и задължения на първоначалния нотариаленъ актъ, издаденъ по закона за т. п. с.

Забележка. Наднесенитѣ суми не се връщатъ.

Въ втората алинея на този членъ, следъ думитѣ „права и задължения“, се прибавятъ думитѣ: „колкото се отнася до до продажната цена.“

Забележката към този членъ става забележка първа и се прибавя забележка втора съ следното съдържание: „Възстановяването става само за една парцела, съгласно регулационния планъ“.

Председателъ Стойчо Мошановъ: По чл. 8, така както се докладва, има предложение отъ народния представителъ г-нъ Никола Контевъ, да се прибави забележка трета съ следното съдържание: (Чете) „Тъзи, които сж се снабдили съ нотариални актове на основание договоръ за условна собственост или дългосроченъ наемъ, и по разни причини не сж застроили досега мѣстата си, дава имъ се срокъ до края на 1940 г. да ги застроятъ и то само за свои лични нужди“.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Никола Контевъ.

Никола Контевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Ще бжда много кратъкъ. На пръвъ погледъ може би ще се помисли, че това мое предложение е сходно на онова, което предложи единъ преждеговорившъ ораторъ. Обаче азъ искамъ да подчертая, че тукъ въпросътъ е свършено другъ.

Г-да! Настоящиятъ законопроектъ обхваща цялата материя по бездомническия въпросъ. Ние озаконяваме правото на собственост и на онѣзи, които сж заграбили мѣста, ние уреждаме и нѣкои случаи, кждето следва самитъ заграбителъ да върнатъ срѣдства. Претендирамъ, че моегo предложение защитава онѣзи, които сж били най-добросъвестни при вземането на мѣста, защото нито не имъ пречеше на тѣзи господа, признати за бездомници, да взематъ известни срѣдства отъ други, да турнатъ при себе си известни ортаци, за да могатъ да издигнатъ здания. Обаче тѣ, очаквайки благоприятенъ моментъ да получатъ срѣдства и сами да построятъ жилища, въ които да могатъ да подслонятъ своитъ семейства, още не сж могли да намѣрятъ пари, за да се снабдятъ съ свой домъ.

Разликата между предложението на г-нъ Еню Поповъ и моето е тамъ, че той иска да се запазятъ правата на всички. Азъ искамъ да се запазятъ правата само на онѣзи, които по законъ сж вземали тѣзи мѣста, добросъвестно сж плащали и притежаватъ нотариални актове, да имъ се даде единъ по-дълъгъ срокъ, за да си построятъ жилища само за свои нужди. Не бива, г-да, да бждемъ несправедливи къмъ онѣзи, които сж били добросъвестни. Ние правимъ много закони, много облекчения, за това азъ моля народното представителство да приеме това мое предложение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нъ министърътъ на вътрешнитъ работи и народното здраве.

Министъръ Никола Недевъ: Г-да народни представители! Тая забележка засѣга много малко хора, може би 30—40 души. Този въпросъ се дебатира въ комисията и се установи че действително тѣзи хора сж вземали мѣста, плащали сж, плащатъ, иматъ си крепостнитъ актове, имали сж желанието да строятъ, но по нѣкакви си семейни трагични моменти, може би и по други причини, въпрѣки тѣхното желание, не сж могли да ги застроятъ. Но тѣ иматъ и сега желание да строятъ.

Азъ моля да имъ се даде възможностъ да построятъ свой домъ, защото действително тѣ не сж нито заграбачи, нито сж търсили по непочтенъ начинъ да се снабдятъ съ жилище, а сж очаквали по единъ почтенъ начинъ да се снабдятъ съ свой домъ. Тѣ сж хората, както казахъ, които по нѣкаква фаталностъ не сж могли да застроятъ далевитъ имъ мѣста.

Азъ приемамъ забележката на народниятъ представителъ г-нъ Никола Контевъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Ще гласуваме. Които приематъ къмъ чл. 8 да се прибави нова забележка III, която предлага народниятъ представителъ г-нъ Никола Контевъ, така както я прочетохъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Къмъ сѣмция членъ има предложение отъ народния представителъ г-нъ Христо Мирски, между първата и втората алинея да се прибави следната нова алинея: (Чете)

„Възстановяването става отъ общината чрезъ завѣрка, направена на акта, че нотариалниятъ актъ е валиденъ“.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Христо Мирски.

Христо Мирски: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Първо, има една грѣшка въ текста на чл. 8: погрѣшно е казано „наимѣненята отъ 24 януарий 1923 г.“, а трѣбва да бжде: „отъ 4 януарий 1923 г.“, когато е обнародванъ законътъ въ „Държавенъ вестникъ“.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Това е печатна грѣшка.

Христо Мирски: Г-да народни представители! Ако искаме да се вмѣкне тая нова алинея въ чл. 8, която да бжде между първата и втората алинея, то е, за да се знае по кой начинъ ще бждатъ възстановени тия нотариални актове. Порано възстановенитъ актове бѣха щемпелувани следъ проверката, която ставаше, съгласно чл. 116 отъ правилника, по решение на съвета при отдѣленieto за поземлена собственост и комасация при Министерството на земедѣлieto и държавнитъ имоти. Тамъ се удряше единъ печатъ и се признаваше този актъ за валиденъ. Обаче тази категория актове нѣма да бждатъ изпращани сега въ този съветъ, за да бждатъ щемпелувани и признати, но трѣбва общината по нѣкакъвъ начинъ да удостовери, че действително даденъ актъ е възстановенъ. Ще има една категория актове, които ще останатъ въ категорията „възстановени“, макаръ че сж издадени. Но за тѣзи, които ще попаднатъ подъ алинея първа и ще трѣбва, по закона да бждатъ възстановени, ще трѣбва да се постави една завѣрка на гърба — че актътъ е валиденъ.

За това правя предложение между първата и втората алинея на този членъ да се прибави следния текстъ въ нова алинея:

„Възстановяването става отъ общината чрезъ завѣрка, направена на акта, че нотариалниятъ актъ е валиденъ“.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нъ докладчикътъ.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Нѣмамъ нищо противъ. Съгласенъ съмъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Касае се за една процесуална поправка, съ която г-нъ докладчикътъ е съгласенъ.

Преди всичко трѣбва да се направи една поправка въ първата алинея на чл. 8, кждето е казано: „отъ 24 януарий 1923 г.“, когато въ сѣмция законътъ е отъ „4 януарий 1923 г.“.

Които приематъ тая поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г-нъ Христо Мирски иска да се прибави между първата и втората алинея една нова, втора алинея — значи, втората алинея става трета — съ следния текстъ: (Чете)

„Възстановяването става отъ общината чрезъ завѣрка, направена на акта, че нотариалниятъ актъ е валиденъ“.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 8 както се докладва отъ г-нъ докладчикъ, заедно съ приетитъ предложения на народния представителъ г-нъ Никола Контевъ и на народния представителъ г-нъ Христо Мирски, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

3. За неурегулиранитъ жилищно застроена общински мѣста.

Чл. 9. Бездомници, които сж завладѣли до 15 ноемварий 1934 г. и застроили до 31 декември 1936 г. и използватъ лично или за нуждитъ на семействата си за жилищни нужди общински мѣста въ неурегулирани, съгласно регулационния планъ, мѣста, се оставатъ да използватъ тѣзи мѣста, безъ да имъ се признае правото на собственост до създаването на регулацията. Ако благоустройственитъ изисквания не позволяватъ регулация на тѣзи мѣста, всѣка община, споредъ условията, ще изработи правилникъ за изселването живущитъ въ така застроенитъ мѣста, като се спази началото, шото последнитъ да бждатъ обезщетени за постройкитъ имъ и да имъ се дадатъ други мѣста или жилищни помѣщения на дългосрочно изплащане. Такива правилници ще се утвърждаватъ отъ Министерския съветъ, по докладъ на министра на вътрешнитъ работи и народното здраве.

Забележка I. Общинитъ сж длъжни въ срокъ отъ три години отъ влизане на настоящия законъ въ сила да проведатъ регулация въ тѣзи мѣста или констатирагъ невъзможността за такива.

Забележка II. Следъ влизането въ сила на регулацията, бездомникътъ става собственикъ само на единъ парцелъ, който заплаща по цена и начина, предвиденъ въ чл. 4 на настоящия законъ.

Забележка III. За направенитъ постройки и други подобрения отъ бездомника, общината го обезщетява по реда на чл. 27 отъ закона за благоустройството.

Въ този членъ се прави само една малка поправка: на десетия редъ вмѣсто „изселването живущитѣ“ става: „изселването на живущитѣ“.

Председателъ Стойчо Мошановъ: По чл. 9 сж направени две предложения отъ народния представителъ г-нъ Ангелъ Станковъ: първо, въ 13 редъ отъ текста на чл. 9, следъ думитѣ „други мѣста“, да се прибавятъ думитѣ „на които тѣ ставатъ пълни собственици“, и второ — въ забележка I срокътъ три години да стане две години.

По тия две предложения има думата народниятъ представителъ г-нъ Ангелъ Станковъ.

Ангелъ Станковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Г-нъ докладчикътъ ни докладва всички перипетии, презъ които е миналъ бездомническиятъ въпросъ. Издадени сж нѣколко закони, обаче този въпросъ и до днесъ е останалъ неуреденъ. Целта на г-нъ министра на вътрешнитѣ работи чрезъ този законопроектъ е, да се утвърдятъ правата на всички бездомници, които сж застроили жилища на общински мѣста, взети било по споразумение съ общината, било заграбени. Нѣкои отъ моитѣ другари нарекоха този законъ ликвидационенъ. Дано да бѣде така. Трѣбва да се признае, че комисията, която работи така грижливо върху този законопроектъ, ни го поднася сега, съ своя докладъ, измѣненъ въ такъвъ смисълъ, че разширява, така да се каже, всички улеснения за утвърждаване правата на бездомнитѣ.

Г-да народни представители! Трѣбва да признаемъ, че ние тукъ даваме, ако мога така да се изразя, съ широка ръка права. Ние искаме единъ пътъ за винаги действително бездомническиятъ въпросъ въ България да бѣде ликвидиранъ и по този начинъ да се установи миръ между бездомнитѣ и общината и, ще кажа, между оземленитѣ и държавата.

Г-да народни представители! Азъ трѣбва да призная, че ще гласувамъ законопроекта съ пълното съзнание, че ще покрия съ това гласуване много недобросъвестности. Като отбѣлихме чл. 21 отъ закона за издаване на нотариални актове, ние трѣбва да признаемъ, и трѣбва да го декларираме тукъ публично предъ Народното събрание, да се знае, че по този начинъ ние жертвуваме много милиони на Софийската община и областоделствуваме много недобросъвестни хора, (Ръкоплъскания отъ лѣво) които, вмѣсто да използватъ общинскитѣ мѣста само за жилища, ги използватъ и за търговия и за обезпечаване, така да се каже, на своето материално състояние въ бъдеще. Отъ това, обаче, трѣбва да вземемъ една поука. Ние знаемъ — докладва се въ комисията — че тукъ сж одворени, дадени сж мѣста на около 12-13 хиляди души. Въ тѣзи 12-13 хиляди души има може би стотина или 200 души — не ги знаа колко сж — които не заслужаватъ нашата закрила. Обиче предъ невъзможността да се справимъ съ този въпросъ, ние, народнитѣ представители, решихме да се тури край единъ пътъ завинаги на този така щекотливъ въпросъ. Обаче трѣбва да подчертая, а всички трѣбва да си взематъ бележка, а особено общинитѣ, чнето население постоянно расте, че колкото и да е ликвидационенъ този законопроектъ за това, което е станало до днесъ, бездомническиятъ въпросъ, г-да народни представители, пакъ ще съществува, особено за голѣмитѣ градове, въ които приждатъ много хора отъ селата или пъкъ отъ другитѣ градове.

Едно трѣбва да знаятъ общинитѣ — че който живѣе въ общежитие, той има нужда най-напредъ отъ хлѣбъ, следователно, най-малкото трѣбва да му се гарантира правото на работа, и на второ мѣсто — правото на дома. Не може днесъ, въ 20 вѣкъ, ние да живѣете въ Софя, въ Пловдивъ — за селата не говоря, тамъ хората сж пощедри и оземляватъ всѣки, който отиде — въ такива голѣми градове, гдето всичко е заето и общинитѣ да нѣматъ опредѣлени мѣста, въ които бездомнитѣ да се заселватъ. Това обезателно трѣбва да стане. Инакъ ние пакъ ще имаме, може би следъ 10-15-20 години, новъ бездомнически въпросъ, който ще се урежда по този начинъ и нѣма да имаме нито благоустроени общини, нито хигиенични домове, построени отъ бездомници.

Г-да народни представители! Въ централната строителна зона на София сж построени много бездомнически жилища. Тѣ не сж само жилища. Както ми казватъ, нѣкои сж построили магазини. Тѣ сж единъ-двама, а може би и повече. Очевидно, че тѣзи хора не заслужаватъ никаква пощда, но казвамъ, тѣ ще минатъ, и покрай сухото, ще изгорятъ суровото.

Моето предложение, г-да народни представители, се отнася до втората половина на чл. 9 — до изселването на бездомници, които сж застроили жилища въ неурегулирани квартали. „Тѣ се изселватъ, казва се въ чл. 9, като се спазва началото, щото последнитѣ да бѣдатъ обезщетени за по-

стройкитѣ имъ и да имъ се дадатъ други мѣста или жилищни помѣщения на дългосрочно изплащане“. Азъ искамъ да се прибавятъ нѣколко думи въ този членъ. Както чувте, споредъ чл. 9, на този, който живѣе въ неурегулирани парцели и се изселва, при изселването ще му се даде или друго мѣсто да се засели, или пъкъ построено жилище, за да живѣе въ него. Понеже този бездомникъ се изселва отъ едно мѣсто и понеже му се дава друго мѣсто, азъ искамъ да се каже въ чл. 9 отъ закона така: „Когато му се дава друго мѣсто, да се счита, че той е пълненъ собственикъ на това мѣсто“. Това е, което искамъ да се прибави къмъ чл. 9. Защото, г-да народни представители, ще му даде общината ново мѣсто, но той ще бѣде ли собственикъ на това мѣсто? Трѣбва да бѣде, споредъ моето схващане. И заради това трѣбва да му признаемъ правото на собственостъ тукъ, въ чл. 9. Това е първото предложение, което права.

Второто предложение е: въ забележка първа, гдето е казано: (Чете) „Общинитѣ сж длъжни въ срокъ отъ 3 години отъ влизане на настоящия законъ въ сила да провеждатъ регулация въ тѣзи мѣста или констатирайтъ невъзможността за такива“, този срокъ отъ 3 години, да се намали на 2 години. Моля г-нъ министърътъ и г-нъ докладчикътъ, да се съгласятъ съ това предложение.

Г-да народни представители! Нека да свършимъ, колкото е възможно по-скоро, съ бездомническиятъ въпросъ. Това искатъ и самитѣ бездомници. Тѣ искатъ да знаятъ, до кога ще стоятъ въ тия неурегулирани парцели, дали общината нѣма да протакатъ вѣчно този въпросъ. Нека да дадемъ помалкъ срокъ. Две години сж достатъчни, за да се признае общината, дали въ известенъ кварталъ ще има регулация, или нѣма да има регулация и отъ каква стойностъ ще бѣде тя. Азъ моля г-нъ министра да се съгласи съ това предложение. Всички бездомници въ Пловдивъ го молятъ за това, а вѣрвамъ, че и бездомнитѣ въ софийскитѣ неурегулирани квартали „Мара Бунева“, „Безжичния телеграфъ“ и др. искатъ това. И въ комисията е станало дума за това намаление на срока.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нъ докладчикътъ.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Г-да народни представители! Първото предложение на г-нъ Ангелъ Станковъ, да се прибави следъ думитѣ „и други мѣста“ текстътъ „на които тѣ ставатъ пълни собственици“, считамъ за излишно. Това би било излишно повторение, защото целта на закона е построена върху този принципъ — признава се собствеността на бездомнитѣ върху известни мѣста. Въ чл. 9 се уреждатъ случаитѣ, когато се признава собствеността на мѣстото въ неблагоустроени квартали по този начинъ, че при провеждането на регулацията, ако тѣхнитѣ мѣста се взематъ, даватъ имъ се други мѣста. Разбира се, смисълътъ на понятието „даватъ“ трѣбва да бѣде този, че се правятъ собственици на новитѣ мѣста. Тая компенсация, която се дава, се дава на сжщото основание, поради сжщото качество, а именно, поради тѣхното качество на собственици. Това се разбира само по себе си. Нѣма нужда отъ това предложение, защото ще допустимъ едно излишно повторение.

Независимо отъ това, отъ забележка втора на сжщия членъ ясно се разбира, че тѣзи лица ще добиятъ качество на собственици. Това е именно смисълътъ, това е целта, това е задачата на закона.

Считамъ, че и второто предложение, а именно срокътъ отъ 3 години да се намали на 2 години, не бива да се приема. Комисията обсъжда този въпросъ доста надълго.

Г-да народни представители! Касае се до създаване на нѣкои срокове за нѣкои лица и мѣста, които ние нѣма да изпълняваме, които срокове често пъти не зависатъ и отъ онѣзи лица и мѣста, които ще ги изпълняватъ. Провеждането на една регулация зависи често пъти отъ маса условия и фактори. Тамъ сж отъ значение и материални предпоставки, тамъ има и персонални въпроси и пр. И ние когато ще заповѣдаме на общинитѣ да провеждатъ една регулация, трѣбва да имъ предоставимъ всичката свобода въ единъ по-дълъгъ срокъ да се справятъ съ този въпросъ, който на много мѣста е много труденъ за разрешаване. Затова именно сме поставили този срокъ отъ 3 години. Считамъ, че той не е голѣмъ. Дори биха се затруднили нѣкои общини да провеждатъ регулация въ този срокъ. Затова моля г-нъ Станкова да се съгласи да остане този срокъ такъвъ, какъвто е предвиденъ въ законопроекта.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-да народни представители! Следъ изясненията, дадени отъ г-нъ докладчикъ, г-нъ Ангелъ Станковъ оттегля първото си предложение.

Остава предложението му, съ което той иска срокът от 3 години да се намали на 2 години. Г-н докладчикът каза, че даже и този срок от 3 години е малък.

Христо Мирски: Малък е.

Председател Стойчо Мошанов: Това твърди и г-н Мирски. При това положение, г-н Станков?

Ангел Станков: Моля да се гласува.

Председател Стойчо Мошанов: Тъзи, които приемат предложението на г-н Ангел Станков да се намали срокът от 3 години на 2 години, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието не приема.

По същия чл. 9 има предложение от народния представител г-н Еню Попов, което гласи: (Чете) „Въ забележка първа към чл. 9 да се прибавят думите: „въ случаите на чл. 8 от закона за благоустройството“.

Има думата народният представител г-н Еню Попов, за да развие предложението си.

Еню Попов: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Категорията бездомници, която се третира въ чл. 9, е тази, за която въпросът не може да бъде разрешен веднага. За тъзи бездомници въпросът ще остане висещ въ продължение на няколко години. Тъ ще чакат разрешаването на тяхната съдба след като общините, съгласно забележка първа, проведат регулация въ мѣстата, които тѣ сѣ заели.

Наистина, г-да народни представители, съ този общирен текст на чл. 9 комисията е дала всички гаранции относно съдбата, относно положението на тази категория бездомници, като изтъква, че тѣзи, които населяват тѣзи мѣста, които не отговарят на благоустройствените изисквания, ще бъдат изселени и ще имъ бъдат дадени други мѣста, като бъдат и обезщетени за постройките имъ. Но, следъ като се даватъ тѣзи гаранции, споредъ така предложения отъ комисията текстъ, азъ мисля, че въ защита на материалните интереси на тѣзи бездомници ще трѣбва да направимъ едно пояснение или едно допълнение, което се състои въ тѣзи няколко думи: „въ случаите на чл. 8 отъ закона за благоустройството“. Забележка първа гласи: (Чете) „Общините сѣ длъжни въ срокъ отъ 3 години отъ влизането на настоящия законъ въ сила да проведатъ регулация въ тѣзи мѣста или констатира невъзможността за такава“. Очевидно, при уреждането на тази материя комисията се е съблѣскала съ закона за благоустройството, който безспорно е мѣроуказанъ за уреждането на въпроса отъ този характеръ. Обаче отъ този изразъ „или констатира невъзможността на такава“ регулация, не е достатъчно ясно, по какъвъ начинъ общинската управа, общинската властъ ще констатира, дали е невъзможна такава регулация. Ето защо, само за пояснение, за допълнение, азъ смѣтамъ, че ще трѣбва да добавимъ тѣзи думи: „въ случаите на чл. 8 отъ закона за благоустройството“, въ който членъ въ 8-10 точки сѣ посочени случаите, въ които не може да бъде проведена регулация на дадено мѣсто. Като направимъ това допълнение, ние ще услужимъ още по-добре на интересите на тази категория бездомници, като същевременно ще съобразимъ текста на настоящия, чл. 9 съ буквалния текстъ на специалния законъ за благоустройството, който изрично упоменава условията, при които трѣбва да се проведе една регулация, и оказва къде, на кои мѣста не може да бъде проведена такава регулация.

Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че това е една гаранция въ повече за по-справедливото и по-добро разрешаване на въпроса, и моля както вие, така и г-н министърътъ, да приемете тази малка добавка къмъ забележка първа на чл. 9, а именно: „въ случаите на чл. 8 отъ закона за благоустройството“.

Председател Стойчо Мошанов: Има думата г-н докладчикътъ.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Г-да народни представители! Понятието регулация е неотклонно свързано съ закона за благоустройството. Въ закона за благоустройството интегрално сѣ отбѣлзани всички тѣзи случаи, които интересуватъ народния представител г-н Еню Поповъ, и считамъ, че би се създадо само излишно повторение, ако се приеме предложената отъ него добавка. Не съмъ съгласенъ съ нея.

Председател Стойчо Мошанов: Тѣзи, които приематъ предложението на г-н Еню Поповъ...

Еню Поповъ: Щомъ г-н докладчикътъ дава това пояснение, азъ моля и г-н министра да даде пояснение въ смисълъ, че наистина при тѣзи условия ще стане констатирането на невъзможността за провеждане на регулация.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Да, тя ще се констатира по предвидения въ закона за благоустройството начини.

Еню Поповъ: Добре, съгласенъ съмъ.

Председател Стойчо Мошановъ: При условията, които предвижда законътъ за благоустройството. При туй предложение вие, г-н Поповъ, оттегляте предложението си, даи?

Еню Поповъ: Да.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ чл. 9 така, както се прочете отъ г-н докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Давамъ 10 минути отидихъ.

(Следъ отидяхъ).

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата г-н докладчикътъ.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„IV. Разпоредби по законите, посочени въ чл. 1.

Чл. 10. Лица, на които се признаватъ права по този законъ за снабдяване съ нотариални актове и които сѣ били извадени по административенъ редъ отъ застрѣни съ жилища мѣста, иматъ право да искатъ възвръщането на мѣстата си, ако постройките върху тѣхъ не сѣ съборени или ако мѣстата сѣ собственост на общината, респ. на държавата. Снабдяване съ нотариални актове става при възвръщане на мѣстото и по реда на чл. 6 отъ тоя законъ.

„Лицата, които права се възстановяватъ по настоящия законъ и срещу които сѣ били извършени формални въводителни действия отъ страна на общината, обаче сѣ били оставени временно въ съответния парцелъ, се считатъ, че сѣ имали ползуването на имота презъ това време на законно основание“.

Председател Стойчо Мошановъ: Тѣзи, които приематъ чл. 10 така, както се прочете отъ г-н докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„Чл. 11. Дължимите суми на общината или държавата по закѣснѣли вноски за изплащане на мѣстата, се заплащатъ въ срокъ три години отъ влизане въ сила на настоящия законъ съ 6-месечни равни, безлихвени вноски. Лихвите върху закѣснѣлите анюитетни вноски до влизане въ сила на тоя законъ не се събиратъ. Събраните такива не се връщатъ.“

„Ако длъжниците не изплатятъ две последователни годишни вноски или закѣснѣлите такива въ горния срокъ, считано отъ 1 юлий 1939 г., чѣлните дългъ за мѣстото става изискуемъ, съ законната лихва. Снабдяването съ изпълнителенъ листъ по бездомнически мѣста става само въз основа писмо отъ общината. Производството на снабдяването съ листа, както и привеждането въ изпълнение, се извършва безъ заплащането на каквито и да е разходи, берии, гербовъ налогъ и др.“

Председател Стойчо Мошановъ: По чл. 11 има направени две предложения отъ народния представител г-н Тодоръ Кожухаровъ.

Първото предложение гласи: (Чете) „Думите „въ срокъ отъ 3 години“ да се замѣнятъ съ: „въ срокъ отъ 10 години“.

Второто предложение гласи: (Чете) „Думите въ алинея втора на чл. 11: „Ако длъжниците не изплатятъ две последователни годишни вноски“ и пр. до думата „снабдяването“ да се заличатъ“.

Има думата народният представител г-н Тодоръ Кожухаровъ, за да развие предложенията си.

Тодоръ Кожухаровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Азъ нѣма да ви отнемамъ времето. Вървамъ, че ще бъде актъ на справедливостъ да се изпълни това искане, защото вие виждате, че въ чл. 4, ал. II, се дава 20 годишенъ срокъ за изплащане стойността на мѣстата и по-нататъкъ въ буква „в“ отъ същия членъ, където се говори: (Чете) „Бездомникъ, който е завзелъ мѣсто до

15 ноември 1934 г. и който въ последствие го е добилъ на търгъ отъ общината, но не е устоял на задължението по търга — и нему се даватъ пакъ 20 години. Вие виждате, г-да народни представители, че останалитъ бездомници, за които е дума въ чл. 11, се третиратъ твърде строго отъ закона — иска се да платятъ въ три години и освенъ това, който не внесе две последователни годишни вноски, имотътъ му се взема. Това е въ сѣщностъ най-болниятъ въпросъ отъ бездомническия проблемъ въ София и ако ние него не разрешимъ разумно, азъ ви утвърждавамъ, че подиръ една година отново ще се говори за бездомнически въпросъ.

Г-да народни представители! Ако има една голѣма частъ отъ бездомници, които не сж успѣли до сега да платятъ това, което трѣбва да платятъ на общината, абсурдно е да се мисли, че всички тия хора ще иматъ възможността въ продължение на нѣкакви си три години да се наплатятъ! Това е абсолютно невъзможно. Това ще внесе нова тревога между бездомницитъ.

Ето защо азъ съмъ направилъ едно предложение — да се предвиди единъ срокъ отъ 10 години. Като се има предвидъ, че ние правимъ по чл. 4 разсрочка отъ 20 години, азъ съмѣтамъ, че този срокъ отъ 10 години нѣ ще е много дълъгъ.

Освенъ това азъ предлагамъ да се махне онова ограничение, за което се говори въ чл. 11, а именно: (Чете) „Ако длъжницитъ не изплатятъ две последователни годишни вноски или закъснѣлитъ такива въ горния срокъ, считано отъ 1 юли 1939 г., цѣлятъ дългъ за мѣстото става изкуемъ, съ законната лихва“. Нѣка и това строго и много поведително постановление на закона бѣде премахнато въ името на справедливостта, като се иматъ предъ видъ облекченията, които се дадоха на други категории бездомници по закона.

Азъ моля г-нъ министърътъ и г-нъ докладчикътъ да се съгласятъ съ тия мои предложения.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нъ докладчикътъ.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Г-да народни представители! Когато въ комисията се обсъжда този въпросъ, ние се установихме на три години съ всичкото съзнание, че този срокъ не е достатъченъ.

Обаждатъ се: Малкъ е.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Отъ допълнителното проучване на известни положения, оказа се, че има известна категория бездомници, които този срокъ отъ три години би поставилъ въ невъзможност и при най-добра воля да се издължатъ. Обсъждайки положението на тая категория бездомници и, за да се внесе малко повече правда въ закона, като се открие възможностъ за тия хора да се поставятъ въ съгласие съ разпорежданията на закона, азъ, въ съгласие съ моитъ другари отъ комисията, предлагамъ този срокъ да се увеличи на шестъ години.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-нъ Сараджовъ! При туй положение вие нѣма да говорите?

Димитъръ Сараджовъ: Да.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Колкото се отнася до второто предложение на г-нъ Кожухаровъ, решително се противопоставямъ. Най-сетне трѣбва да има санкция за опѣзи, които сж недобросѣствитни при изпълнението на известни разпореждания на закона.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Ще гласувамъ двѣтъ предложения на г-нъ Кожухаровъ по отдѣлно.

Всички сж съгласни — и г-нъ министърътъ дава съгласието си — думитъ „въ срокъ отъ три години“ да се замѣнятъ съ „въ срокъ отъ шестъ години“.

Тѣзи, които сж съгласни съ предложението на г-нъ Тодоръ Кожухаровъ, така видоизмѣнено отъ г-нъ докладчикъ — на шестъ години, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Съ второто предложение на г-нъ Кожухаровъ, а именно: „Въ втората алинея на сѣщия членъ думитъ „ако длъжницитъ не изплатятъ две последователни годишни вноски“ и пр. до думата „снабдяването“, да се заличатъ“, г-нъ министърътъ и г-нъ докладчикътъ не сж съгласни.

Тѣзи, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Тѣзи, които приематъ чл. 11 съ направеното измѣнение, което току що се прие, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: (Чете)

„Чл. 12. Правата на общинската управа по чл. 22 отъ закона за издаване нотариални актове за собственост върху общински мѣста, дадени или зети за жилища на бездомници, трѣбва да бѣдатъ упражнени въ сроковетъ, оказани въ чл. 205 отъ закона за задълженията и договоритъ“.

Следъ думитъ „чл. 22 отъ“ прибавямъ думитъ „наредбата-законъ за измѣнение и допълнение на“, за да бѣде по-прецизиранъ текстътъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: По чл. 12 има направено предложение отъ народния представител г-нъ Василь Вълковъ, съ което иска следъ думата „сроковетъ“ да се добавятъ и думитъ „и по реда“. Така че ще стане: „въ сроковетъ и по реда, указани въ чл. 205 отъ закона за задълженията и договоритъ“.

Докладчикъ Гето Кръстевъ: Приемамъ това предложение на г-нъ Вълковъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нъ Василь Вълковъ.

Василь Вълковъ: Отказвамъ се, щомъ г-нъ докладчикътъ го приема.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ предложението на народния представител г-нъ Василь Вълковъ така, както го докладвахъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Тѣзи, които приематъ чл. 12 съ измѣнението, което току що се прие, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има предложение отъ народния представител г-нъ Тодоръ Кожухаровъ за прибавяне на новъ чл. 13.

Тодоръ Кожухаровъ: Азъ искамъ да се даде едно тѣкуване по този въпросъ отъ г-нъ докладчикъ. Касае се за ценитъ, по които ще се отчуждаватъ мѣстата по Мусмановия планъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: То се прие.

Тодоръ Кожухаровъ: Оттеглямъ предложението си.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-нъ Кожухаровъ оттегля предложението си.

Г-да народни представители! Законътъ за уреждане собствеността върху общински мѣста, дадени или зети за жилища на бездомници, е приетъ. (Ръкоплѣскания отъ всички страни)

Председателството дължи да благодари на парламентарната комисия, на председателъ и, на малкия съставъ отъ тая комисия — г-да народнитъ представители Христо Марски, Гето Кръстевъ и Цвѣтко Петковъ, и на докладчикъ г-нъ Гето Кръстевъ за труда, който положи да ни дадатъ единъ изчерпателенъ законъ. Нѣка да върваме, че този трѣвилъ въпросъ, който съществуваше отъ 18 години, е окончателно приключенъ. (Ръкоплѣскания отъ всички страни)

Има думата г-нъ министърътъ на вътрешнитъ работи и народното здраве.

Министъръ Никола Недевъ: Г-нъ председателю, г-да народни представители! Първата ми грижа като министъръ на вътрешнитъ работи бѣше частъ по-скоро да внеса на вашето внимание този законопроектъ. Отъ мое име, като министъръ на вътрешнитъ работи, и отъ името на всички бездомници, които не по своя вина трѣбваше да живѣятъ въ терзание, благодаръ за голѣмата грижа, която имате частъ по-скоро да имъ създадете спокойствие, да станатъ собственици на земята, върху която живѣятъ, за да може по този начинъ българското общество, и специално тия засегнати граждани, да почувствуватъ грижитъ на властта и на народното представителство за тѣхната участъ.

Благодаря ви, отъ тѣхно име, за голѣмата ви грижа. (Ръкоплѣскания)

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-да народни представители! Кѣмъ следната точка отъ дневния редъ не можемъ да пристѣпимъ, понеже съответниятъ министъръ отсъствува — възпрепятствуванъ е да дойде отъ провинцията поради падналитъ снѣгове.

Предстои ни да опредѣлимъ дневния редъ за следващото заседание, което ще се състои утре.

Министърът Богданъ Филовъ: Моля да се премине към точка шеста от дневния редъ — да се гласува решението за приемане на държавна служба чужди поданици по ведомството на Министерството на народното просвѣщение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-нъ министърътъ на народното просвѣщение предлага да се мине къмъ точка шеста отъ дневния редъ:

ОДОБРЯВАНЕ РЕШЕНИЕТО ЗА ПРИЕМАНЕ НА ДЪРЖАВНА СЛУЖБА ПО ВЕДОМСТВОТО НА МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНОТО ПРОСВѢЩЕНИЕ ЧУЖДИ ПОДАНИЦИ.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-нъ секретаря да прочете решението.

Секретаръ Първанъ Марковъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ проекто-решението за приемане за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чужди поданици.

Г-да народни представители,

Тъй като по нѣкои учебни дисциплини, изучавани въ университетъ и въ нашитѣ сръдни учебни заведения, за които се изискватъ специални теоритически и практически познания, все още нѣма достатъченъ брой кандидати за преподаватели съ предвидения въ закона за народното просвѣщение образователенъ цензъ, налага се на Министерството на народното просвѣщение да назначава на свободнитѣ мѣста лица — чужди поданици.

Законътъ за народното просвѣщение, въ чл. 302, ал. V, предвижда, че могатъ да се поканятъ отъ чужбина лица за редовни професори, доценти и лектори по предмети, за които нѣма специалисти български поданици.

Поради това и на основание чл. 5, ал. последна, отъ закона за държавнитѣ служители, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и приемете предложението за целта проекто-решение.

Министъръ на народното просвѣщение: **Проф. Б. Филовъ**“

„РЕШЕНИЕ

за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чужди поданици.

Разрешава се на Министерството на народното просвѣщение да приеме на държавна служба за три години следнитѣ чужди поданици:

1. Петъръ Михайловичъ Бицилли, руски поданикъ, редовенъ професоръ отъ историко-филологическия факултетъ при Университета въ София, съ 13-годишна служба въ България.

2. Михаилъ Георгиевичъ Попруженко, руски поданикъ, редовенъ професоръ отъ историко-филологическия факултетъ при Университета въ София, съ 18-годишна служба въ България.

3. Иванъ Александровичъ Базановъ, руски поданикъ, редовенъ професоръ отъ юридическия факултетъ при Университета въ София, съ 18-годишна служба въ България.

4. Рудолфъ Йенчъ, нѣмски поданикъ, лекторъ отъ историко-филологическия факултетъ при Университета въ София съ 7-годишна служба въ България.

5. Жоржъ Ато, френски поданикъ, лекторъ отъ историко-филологическия факултетъ при Университета въ София, съ 17-годишна служба въ България.

6. Евгений Користинъ, 34-годишенъ, русинъ, Нансеновъ поданикъ, редовенъ гимназиаленъ учител по класическитѣ сѣнци при мъжката гимназия въ гр. София, съ 13-годишна държавна служба въ България.

7. Николай Химшиевъ, 60-годишенъ, русинъ, Нансеновъ поданикъ, волнонаемъ гимназиаленъ учител, по руски езикъ при II мъжка гимназия въ гр. София, съ 13-годишна държавна служба въ България.

8. Графъ Николай Н. Игнатиевъ, 66-годишенъ, русинъ, Нансеновъ поданикъ, на служба при Народната библиотека въ София отъ 24 юний 1924 година.

Приемането имъ да се счита: за тѣзи, за които е давано по-рано разрешение, отъ деня, когато е изтекълъ срокътъ на разрешението, ако сж продължавали да служатъ и следъ това, а за останалитѣ — отъ деня на встъпването имъ въ длъжност. Това разрешение има сила за единъ периодъ отъ 3 години. Ако, обаче презъ течение на тѣзи 3 години за съответнитѣ длъжности се явятъ при равенъ цензъ кандидати български поданици, то предпочитание се дава на последнитѣ.“

Председателъ: **СТОЙЧО МОШАНОВЪ**

Секретари: { **Д-ръ ПЕТЪРЪ ЯЛАМОВЪ**
ПЪРВАНЪ МАРКОВЪ

Началникъ на Стенографското отделение: **ДОНЧО ДУКОВЪ**

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Търкалановъ.

Димитъръ Търкалановъ: Г-да народни представители! Азъ ще гласувамъ за това предложение. Обаче искамъ да отправя единъ апелъ къмъ г-нъ министра на просвѣтата. Най-напредъ той трѣбва да бжде загриженъ за младитѣ сили, които напускатъ Университета. Азъ трѣбва да констатирамъ съ жжжа, че много български синове въ тоя моментъ сж безработни, а сж съ много голѣми познания. Въ тоя моментъ, обаче, много длъжности се задрѣстватъ отъ хора, които сж уморени вече отъ работа.

Каго уважавамъ лицата, за които се касае това предложение, моля г-нъ министра на просвѣтата да обърне внимание на това обстоятелство и да намѣри начинъ да освободи тия хора, за да даде възможност на по-млади българи да вървятъ напредъ. Едни ще минатъ на тия мѣста, които ще се освободятъ. Други ще дойдатъ следъ тѣхъ, и полска-лека ще отприщимъ бента. Защото иначе е много мъчно, г-да народни представители, тия млади българи да намѣрятъ работа. Азъ мога да ви кажа, че по правосѣдното ведомство г-нъ министърътъ на правосѣдието прави усилие въ това направление, и действително младитѣ вървятъ полска-лека нагоре. Азъ апелирамъ и къмъ г-нъ министра на народната просвѣта, като отдаде данъ на почитъ отъ наше име къмъ тия господа, да имъ каже, че е необходимо едно подмладяване и даване възможност за настаняване на способни интелигентни, по безработни българи, които трѣбва да отидатъ по тия мѣста, и които увѣррявамъ Ви, г-нъ министре, великолепно ще защитятъ българската наука, като ще бждатъ на своитѣ постове, на своитѣ длъжности много добри граждани.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Това е казано въ последната алинея на решението.

Тия, които приематъ решението за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чужди поданици така, както се доклада, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще опредѣлимъ дневния редъ за утрешното заседание. (Народниятъ представителъ Александъръ Цанковъ отива при г-нъ министра на вътрешнитѣ работи и му казва нѣщо възбудено).

Моля г-нъ Цанковъ! Не се сърдете.

Александъръ Цанковъ: Сърдя се, защото въ дома ми въ тоя моментъ правятъ обискъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Обърнете се къмъ мене. Ако правата Ви като народенъ представител сж засегнати, ще бждатъ защитени, г-нъ Цанковъ. Председателството ще си изпълни дълга.

Александъръ Цанковъ: Ще бждатъ защитени!

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля господа. Въ съгласие съ правителството, председателството ви предлага следуюция дневенъ редъ за утрешното заседание.

Второ четене законопроектитѣ:

1. За данѣчни облекчения.

2. За измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за общинския налогъ.

3. За измѣнение на чл. 64 отъ наредбата-законъ за пенсиитѣ за инвалидностъ.

4. За извънбюджетенъ кредитъ отъ 25.000.000 л. за изплащане стойността на отчужденитѣ полски и други недвижими имоти, принадлежащи на частни лица, за нуждитѣ на държавното летище „София“, находящи се въ землището на Голѣма София, край селата Враждебна и Слатина.

5. Първо четене законопроекта за опрощаване на глоби, лихви и неиздѣждения по фискални и други закони.

Одобрене предложенията:

6. За освобождаване съ намадено мито машиннитѣ инсталации за клинцата на Ямболската градска община.

7. За освобождаване безъ мито 11.000 кгр. ваксина за дружество „Соя“ въ София.

8. За освобождаване безъ мито единъ котелъ за парното отопление на Италианската легация.

9. За приемане чуждѣ поданици на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение.

Които приематъ така предложениа дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 19 ч. и 15 м.)